

Polder.blad

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

Januari 2013

natuurpunt

Hobokense Polder

Op een bruisend 2013 !!!

Het einde is nabij... volgens de Maya's, maar wij zitten nog boordevol plannen voor de natuur in 2013.

De Sint is in het land en ook wij hebben een mooi cadeautje gekregen, want op 4 december werd er een **slechtvalkennestkast** op één van de Silvertopblokken geplaatst. Onze vrijwilligers moesten de kou trotseren, maar voortaan hebben ook de slechtvalken een nieuwe woonst op het Kiel dank zij onze vele peters en meters.

Het eerste stuk van de **heraanleg van de Hollebeek** (van de Zwaantjes tot aan de volkstuintjes) is klaar. De beek heeft daar nu op verschillende plaatsen meer ruimte gekregen. Er is een poel gegraven en er zijn twee nieuwe bruggen geplaatst. Deze winter worden hier en daar nog bomen en struiken aangeplant.

Het stukje groen aan de **Hydeparkstraat** is volledig gesaneerd. Nu is het nog wachten op de aanplanting door Ovam. Hopelijk worden we hierbij wat betrokken zodat we mee kunnen ijveren voor een mooie, duurzame, inlandse beplanting. Zo kan de straat een aangenaam plekje voor de buurtbewoners worden.

Ook de vroegere gebouwen van Scanfill werden gesloopt en de grond gesaneerd zodat men kan beginnen met de bouw van het '**Groene zuid**'. We zijn benieuwd hoe groen het zal worden ...

Tenslotte is er dan ook nog het **Masterplan Fort 8** waarin zeker goede ideeën zitten voor de natuur, maar waar vooral een grote druk is om meer voetbalvelden en andere sportfaciliteiten aan te leggen ten koste van deze zeer rustige en karakteristieke omgeving. We zullen hier dus zeer waakzaam moeten zijn. We zijn razend benieuwd hoe het nieuwe politieke bestuur met al deze dossiers zal omgaan ...

Natuurlijk werd er dit jaar weer zeel veel gewerkt in ons **paradepaardje de Hobokense Polder**: meer dan 1200 manuren noeste arbeid door onze vrijwilligers, Goudklompjes, scholen en andere verenigingen. Het is uitkijken naar het voorjaar om het resultaat van al deze arbeid te bewonderen.

En wat staat er al zoal op de planning voor 2013? Verder afwerken van de Violiergracht, uitbreiding van het raster, renovatie van de Acherie, plaatsen van nieuwe educatieve borden en nog veel meer.

Zeker het vermelden waard is dat we in 2013 een nieuw wandelpad zullen aanleggen, speciaal om onze kleintjes veel plezier te laten beleven in de natuur. De **salamandertrail** wordt een avonturenpad waarbij men onder bomen en door water moet kruipen, beverdammen zal bouwen, ... Hebben jullie hier zelf nog leuke ideeën voor en willen jullie helpen met de aanleg, laat het ons gerust weten!

Ook onze **Goudklompjes** kunnen altijd nog extra werkkraft gebruiken. Of voel je je meer geroepen om groepen rond te leiden in ons prachtig stukje natuur? Kom dan zeker eens met onze **gidsen** praten.

En zeker niet vergeten onze **Polderverrassingswandeling** met aansluitend een feestelijk en lekker **kaasbuffet** en onze jaarlijkse algemene veragdering op zaterdag 19 januari !!!

Veel leesplezier met dit leuke nummer en tot op onze activiteiten.

Hoboken, 6 december 2012
Groetjes, Danny

Konikpaarden
Foto: André Van Langenhove

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Grote Vogelweekend	7
Natuurpunt Anders: Kajakken	8
Onze sponsors	8
Cursus amfibieën	9
Cursus mieren	9
Ledenvergadering	10
Paddenactie 2013	10
Weekend Weerribben	11
Beheer door Goudklompen	12
Wat gebeurt er in de Polder?	16
Ankona ontmoetingsdag	17
Waarnemingen in de regio	18
Slechtvalken op Silvertop	20
Voedselteam in Hoboken	22
Belgische Vogeldag	22
Polderstadschool	23
Russen in jouw tuin?	24
Bijenhôtels voor bedrijven!	26
Napoleon en Nelson	27
De meriansborstel	28
Leden werven leden	29
FFFS stelt ten toon	29
Magische wandelingen	29
Colofon	30
De afdeling in beeld	31
Activiteitenkalender	32

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Voorkaft: Galloways in de besneeuwde Polder

Foto: Guy Borremans

Achterkaft: Winterse hazelaar

Foto: Danny Jonckheere

Tureluur - Foto: Guy Borremans

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Weekend 12/13 januari

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André van Langenhove, 03/288 00 81 - 0486/82 68 22

Elke winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek zes watervogeltellingen in Vlaanderen (midmaandelijks in de periode oktober-maart). Bij elke telling worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden.

Doel:

- informatie verzamelen over de aantallen, de verspreiding, numerieke trends en habitatkeuze van overwinterende watervogels in Vlaanderen
- het creëren van een referentiekader voor de interpretatie van telre-

sultaten op regionaal of gebiedsniveau

- bijdrage leveren aan internationaal monitoringproject "International Waterbird Census"

Al verschillende jaren nemen we in Hoboken deel aan deze tellingen. Wil je meer info over zo'n telling, neem gerust contact op met André.

Praktisch: Bel of mail even naar André voor juiste dag en afspraakuur. Meebrengen: warme, waterdichte kledij, verrekijker. Mailadres: andre.van.langenhove@base.be

Zondag 13 januari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

In het winterhalfjaar is er er veel werk in het natuurgebied. Het maandelijks weekendnatuurbeheer geeft je de kans om mee de handen uit de mouwen te steken.

We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ...

Er wordt gewerkt van 9 u tot 13 u.

Een greep uit de uit te voeren werken voor deze het komende najaar:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden

- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluisstort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Er wordt gezorgd voor een lekkere koffiekoek voor de noeste werkers.

Afspraakplaats: Schroeilaan (straat naast de spoorweg) aan de container naast firma Procap. Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen.

Dinsdag 15 januari om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Vanaf nu vergaderen we weer elke derde dinsdag in het bovenzaaltje van Zaal Moretus. Alle geïnteresseerden welkom!

Wij wensen u:

Iets goeds, iets lekkers

Iets gek, iets gekkers

Iets aardig, iets liefs.

Maar hoe dan ook iets positief.

Veel geluk en een goede gezondheid in 2013

Zaterdag 19 januari om 15.30 u

**Gezellig samenzijn met algemene vergadering van onze vzw
Polderwandeling en Feestelijk kaasbuffet !!!!**

Info: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Dit jaar geen Polderborrelwandeling. Alhoewel!

We pakken ons Gezellig samenzijn eens helemaal anders aan.

We starten met een korte wandeling in de Hobokense Polder met enkele leuke verrassingen!!!!

Warm ingeduffeld stappen we door het winters natuurgebied, dat - wie weet - zelfs bedekt is met sneeuw en een ijslaag op het Broekskot en het Rallegat.

Praktisch: We komen samen om 15.30 u aan de Moretus, Berkenrodelei en wandelen een uurtje in de winterse Polder. Onderweg laten we je genieten van een Nieuwjaarsborrel (het is immers nog januari).

En met onderstaande bon ontvang je nog een leuke verrassing.

We wandelen terug naar de Moretus voor het feestelijk deel!

Om 17.30 u staat een heerlijk kaasbuffet op ons te wachten. We laten het ons smaken.

Maar we maken ook tijd om het jaaroverzicht 2012 van onze afde-

lingswerking voor te stellen in de vorm van een becommentarieerde (computer)diashow. En we geven u al zeker een vooruitblik op onze plannen voor 2013. Zie ook blz. 10. We willen ook ons bestuur versterken !!! Ben je kandidaat bestuurslid, geef dan je naam door aan voorzitter Danny of penningmeester Luk. We besluiten de avond met een lekker dessertje. Einde omstreeks 21.30 u.

Kan je komen? Al deze verwennerijtjes (borrel - verrassing - kaasbuffet - dessert, maar ook de zaalhuur) komt neer op 19 euro per persoon.

Maar we willen jou extra vertroeven en bieden dit alles aan aan 9 euro per persoon. Inschrijven door **storting van 9 euro p/p** op onze rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder **ten laatste 15 januari** met als mededeling "Kaasbuffet". Dranken (wijnen, bieren, frisdranken en warme dranken) dienen ter plekke afgerekend te worden met de uitbater. Heel welkom!

Zaterdag 26 januari om 14 u

Plaatsen van paddenschermen in de Schansstraat (nabij Fort 8)

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Gezien het succes van vorig jaar gaan we ook in 2013 paddenschermen plaatsen in de Schansstraat (nabij Fort 8). Meer informatie over dit initiatief vind je elders in Polder.blad.

Praktisch: Afspraak om 14 u in de Schansstraat te Hoboken, waar we starten met het plaatsen van de schermen en het ingraven van emmers. **Wie kan en wil meewerken, is heel erg welkom!** Dit is een

activiteit waar jong en oud bij kan helpen. We eindigen omstreeks 16 uur met een lekkere kom soep en een drankje voor alle medewerkers.

Meebrengen: warme kledij, die vuil mag worden, warme laarzen en vooral heel veel goede luim om dit voorbereidend en reddend werk voor onze amfibieën te realiseren, ... Wij zorgen voor alle materialen (spades, werkhandschoenen, ...)

Winter in de Polder - Foto: Luk Smets

BON: Goed voor een verrassing tijdens de Polderwandeling op zaterdag 19 januari 2013 !

Enkel originele bon uit dit Polder.blad kan ingediend worden.

Zondag 27 januari om 14 u

Winterwandeling in Broek De Naeyer

Info: Luk Smets, 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Het Broek De Naeyer is gelegen in Willebroek. De Rupel vormt de natuurlijke grens in het noorden, en de oude kanaalarm van het zeekanaal Antwerpen-Brussel begrenst het gebied in het westen.

Het gebied heeft een oppervlakte van 66 ha. Een groot deel daarvan zijn waterpartijen.

Broek De Naeyer draagt de sporen van een onbegrensde menselijke activiteit: wat ooit begon met de ontginning van turf eindigde met de aanleg van een open riool en het storten van industriële afvalstoffen. De voorbije vijftien jaar heeft moeder natuur hier de kans gekregen om de draad weer op te nemen. Het resultaat is een mozaïek van diverse biotopen met een rijke flora en fauna. Heel wat zeldzame vogels vinden hier in lente en zomer een broedplaats.

Sinds 2011 zit er zelfs een stel bevers. De bever is het grootste knaagdier van Europa. Een volwassen bever is 70 tot 100 centimeter groot en heeft een 30 tot 50 centimeter lange

staart. Knaagsporen van bevers in het landschap vallen op. Bevers vellen met gemak grote bomen met een diameter tot 70 centimeter, altijd in de buurt van water.

En je hebt het allicht in de pers vernomen: er werd ook een otter gespot in Broek De Naeyer. Hoog tijd dus om dit prachtige natuurdomein te verkennen !

Praktisch: Afspraak om 14 u op de Kioskplaats in Hoboken. Kostenloos samenrijden (7 eurocent/km). Je kan ook rechtstreeks naar ons vertrekpunt komen (verwittigd dan even Luk Smets, 03/289 73 66) tegen 14.30 u.

Via A12 Antwerpen - Brussel, afslag Willebroek-centrum, de brug over aan het kanaal, linksaf, de wegwijzers volgen. Net achter de RCT-VERBEKE tref je de ingang van het domein aan. Einde ter plekke om 17 u. Meebrengen: warme kledij en stevige wandelschoenen of warme laarzen.

Bever - Foto: Rollin Verlinde

Februari/maart

Paddenraapactie in de Schansstraat en omgeving Polderstad

Verantwoordelijke coördinatoren:

Schansstraat: Wendy en Mark, 03/ 293 66 35

Polderstad: Nancy, 03/830 48 87

In februari en maart organiseert Natuurpunt elke dag – bij gunstige weersomstandigheden voor amfibieën (dit is bij vochtig en niet te koud weer) - raapacties van overtrekkende padden, kikkers en salamanders in de omgeving van Polderstad. We helpen deze dieren bij het vallen van de schemering. Alle hulp hierbij is dan welkom !

Maar sinds vorig jaar hebben we nog een tweede actie lopen. Vermits we een paddenscherm hebben geplaatst in de Schansstraat zal er zowel 's morgens als 's avonds een korte toer

langs het scherm moeten gedaan worden.

Meebrengen: een zaklamp en indien mogelijk een fluorescerend vestje of een fluobandje.

Info: Wil je meewerken 's avonds of 's morgens of wil je meer info, neem dan contact op met Danny Jonckheere, 03/828 64 03 -

jonckheeredesmedt@gmail.com

Tijdens de actie zelf neem je best contact op met één van beide coördinatoren.

Gewone pad - Foto: Fons Van den heuvel

Weekend 16/17 februari

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André van Langenhove, 03/288 00 81 - 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 12/13 januari

Zaterdag 16 februari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 13 januari

Dinsdag 19 februari om 20 u

Open bestuursvergadering in De Schorren !!

Alle geïnteresseerden welkom!

Woensdag 20 februari om 19.30 u

Start Cursus Amfibieën

Info: Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Praktijkuitstappen: zaterdag 30 maart en 27 april (zie verder in Polder.blad)

Zondag 10 maart om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Weekend 16/17 maart

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André van Langenhove, 03/288 00 81 - 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 12/13 januari

Zondag 17 maart om 8 u

Daguitstap naar Fonteintjes (Blankenberge/Zeebrugge) en de Uitkerkse Polders

Gids: Voormiddag: Luk Smets - Namiddag: plaatselijke gids
Leiding: Ria Thys, ria.thys@telenet.be - 03/289 73 66

In de voormiddag maken we een strand- en duinenwandeling tussen Blankenberge en Zeebrugge. We gaan op zoek naar planten, schelpen, ... En natuurlijk turen we met onze verrekijkers en telescopen ook naar vogeltrek op zee. We wandelen rond De Fonteintjes: een serie van deels kunstmatige, deels natuurlijke duinplassen, duinrietlanden en duinstruwelen gelegen tussen de duinengordel en de kustbaan van Zeebrugge tot Blankenberge. Wandeling: ca 4 km.

Tegen de middag rijden we naar het Bezoekerscentrum Groenwaecke, waar we onze picknick opeten.

Om 13 u maken we een langere wandeling o.l.v. een plaatselijk gids in de Uitkerkse Polders. Het gebied is een eeuwenoud weidelandschap. Doorweven door vele sloten en bezaaid met tientallen veedrinkpoelen, vormt dit gebied

een oase van rust langs de drukke kustlijn. En hoewel de rust het niet zou zeggen, hier is de voorbije jaren hard gewerkt aan een landschap voor natuur en voor mensen.

De Uitkerkse Polder is een 1.400 ha grote authentieke kustpolder. Zo'n 1500 jaar terug lag er een uitgestrekt slikke- en schorregebied zoals we vandaag in het Land van Saeftinghe aantreffen. Maar de omgang van de mens met het getijdenlandschap gaf ons de polders. De geulen slibden vanaf de 6de eeuw dicht, waardoor de schorre evolueerde naar zoute weiden waarop de Middeleeuwse mens schapen kon laten grazen en boerderijen kon bouwen. Hun boerderijen beschermde ze met lokale ringdijkjes. Het prille begin van de huidige oostkustpolder. En de mens werkte verder. In het gevecht tegen het water

Blauwe reiger - Foto: Jan Rose

Welkom in de Uitkerkse Polder
Een weidse wereld vol vogels

natuurpunt
natuur voor iedereen

In dit authentiek polderlandschap kan je genieten van het typische vlaakse Vlaanderen: rust, water en weiden zoals je kan kijken. Het open landschap, zonder bossen en hagen, geeft je opnieuw een gevoel van vrijheid. De graslanden, met hun netwerk van sloten en rietvelden, hebben een enorme aantrekkingskracht op vogels. In het voorjaar broeden kinkhoer, grutto's en tureluren er in grote aantallen. Soorten zoals wulp, smelt, wulskuik en kleine rietgans overwinteren hier. Vanuit de kijkhutten in het gebied kan je ze in hun volle glorie bewonderen. Ulfrest zeldzame zoutminnende planten voert zich ook thuis op de ziltte bodem van het gebied. Je vindt er soorten zoals melkruid, schorrenou-gras en zilte schijnspurrie.

Meer informatie
Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder
uitkerkse@natuurpunt.be
tel. 050-42 90 40

Historische ontginning
Tot drie eeuwen voor onze tijdkering namen zeevloedwateren het grootste deel van de kustvlakte in. Halfveertig plantendeelen hoopten zich daarin op en vormden zo een. Later doorknik de zee gebied de duinengordel zodat het gebied overstromde. Gedurende een eeuw zette de zee dikke klinklagen af op het veen. Het onderliggende veen ontworpende door de druk van de klinklagen en er ontstond een laaggebied. De mens ontgon later het veen als brandstof en de klei voor de steenbakkerijen. Dit verklaart het bestaan van de meelbaar lager gelagde stroken, waar er zich soms ondiepe plassen vormen. De huidige wegen en perceelafdelingen geven nog een goed beeld van de historische ontginningen in het gebied.

Toegankelijkheid
Langs de verharde landbouwwegen is het gebied het hele jaar door vrij toegankelijk voor wandelaars en fietsers. De Verlaan Houwaert is een onverharde weg. Voor de rolde en de Uitkerkse Polderwandelroute zijn er regulerende borden of bewegwijderingsborden aangebracht.

De natuurgebied wordt beheerd door Natuurpunt
Vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen

werd een wirwar van sloten, grachten en greppels aangelegd.

Het resultaat van deze fascinerende wisselwerking tussen mens en natuur is dat de Uitkerkse Polder een gevarieerd microreliëf kent waarin 'water' een hoofdrol speelt. Een landschap met van laaggelegen zilte graslanden - waar brak water aan de oppervlakte opborrelt - tot hoger gelegen vette graslanden. De ingrediënten voor een uniek ecosysteem met bijzondere fauna en flora!

De Uitkerkse Polder heeft haar internationale faam te danken aan de vogels. Vogels die hier het jaar rond neerstrijken en allemaal één ding gemeen hebben: dat ze op trektocht zijn. We denken dan aan lepelaars en kemphanen.

En het gebied herbergt ook de grootste kraamkamer van Vlaanderen toch wat weidevogels betreft: de grutto, de Kievit of de kluut. Of eenden zoals de slobeend of de

zomertaling, die in de weilanden - doorsneden door plassen en grachten - een ideale broedstek vinden.

Onze wandeling is ca 7 km lang en brengt ons zeker langs enkele prachtige gelegen vogelkijkhutten. En met wat geluk zien we daar de velduil vliegen!

Rond 16.30 u zijn we weer in het Bezoekerscentrum voor nog een afsluitend drankje vooraleer we weer naar Antwerpen rijden.

Praktisch: Verplicht om **op voorhand in te schrijven** bij Ria Thys. Zo kunnen kandidaat-deelnemers met vervoersproblemen zeker mee. Deelnamekost is 3 euro per persoon, ter plekke af te rekenen.

Grutto's - Foto: Luk Smets

Vertrek op de Kioskplaats in Hoboken om 8 u. We rijden kostendelend met eigen wagens aan 7 eurocent/km. Terug in Hoboken omstreeks 18.30 u

Meebrengen: zeer warme kledij, laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker (evt. telescoop), vogelgids en lunchpakket.

Dinsdag 19 maart om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Het Grote Vogelweekend: Tel mee met Tom Van Dyck

Kop koffie op het aanrecht, alle ogen gericht op de voederplank en het notitieboekje in de aanslag. De winter is weer daar. Tijd om de hongerige tuinvogels te helpen met extra voedsel. Doe mee aan het **Grote Vogelweekend** van Natuurpunt!

Tel op **2 en 3 februari met Tom Van Dyck** de meesjes, musjes en lijsters in je tuin en geef je resultaten door.

Omcirkel 2 en 3 februari 2013 alvast in je agenda (voor scholen: vrijdag 1 februari) en surf voor meer info naar www.vogelweekend.be

Je maakt er kennis met de meest voorkomende tuinvogels en hun gezang en ontdekt er hoe je hen kan verwennen met een aangepast menu.

Neem deel aan de Grote **Vogelwedstrijd**. Misschien win jij de prijs voor de mooiste voederplank van Vlaanderen!

Tel mee met **Tom Van Dyck**

Het Grote Vogelweekend

Eerste weekend van februari

Natuurpunt even Anders: Kajakken op de Ourthe ! Zaterdag 15 juni

Schrijf nu al in voor deze bijzondere uitstap!

Op zaterdag 15 juni nemen we de liefhebbers mee op een kajakexcursie in de Ardennen!

Tijdens deze kajaktocht zullen we kunnen genieten van de prachtige natuur van de echte Ardennen en zijn er regelmatig beversporen, waterspreeuwen, ijsvogels en grote gele kwikstaarten waar te nemen. Dit is de ultieme manier om de prachtige natuur van de Ourthe te ontdekken.

We zullen 's morgens starten aan de Ourthe net stroomafwaarts van de brug aan de stuwdam van Nisramont. Onderweg gaan we stoppen om te picknicken (eten kan meegevoerd worden in afsluitbare emmers/ tonnen met draaideksel). Om deze natuurlijke daguitstap te eindigen kan je 's avonds mee genieten van een heerlijke vegetarische maaltijd in een plaatselijk restaurant. Over het algemeen laat de hoeveelheid water in de Ourthe een rustige afvaart toe van april tot oktober. Voorzie zeker schoenen of sandalen waarmee je in het water kan gaan.

Als het waterniveau te laag is, kan er meestal wel een afvaart gebeuren op het stuwmeer van Nisramont. Door de stuwdam van Nisramont, kan het waterniveau gegarandeerd worden

en is een afvaart hier dus mogelijk. Dit is geen gewoon stuwmeer, maar de samenvloeiing van de Oostelijke en de Westelijke Ourthe. Het is een prachtig natuurrijk traject!

Kunnen zwemmen is wel een noodzaak. De kajakverhuurder stelt reddingsvesten ter beschikking.

De tocht zal onder begeleiding staan van Jorn Van Den Bogaert, een natuurgids die sinds 1998 actief is en vanaf 2002 voornamelijk in de Ardennen. In oktober 2012 begeleidde hij nog het herten- en beverweekend voor onze afdeling.

De prijs van de kajaktocht zelf is afhankelijk van het aantal deelnemers en ligt tussen de 10 à 20 euro (totale duur 4 tot 6 uur). Ook voor het avondeten moet er rekening gehouden worden tussen 10 en 20 euro. En dan is er ook de kost van het vervoer (wordt later meegevoerd).

Iedereen met een goede fysiek is van

harte welkom!

Wie interesse heeft, mag zich nu reeds inschrijven door een **storting te doen van een voorschot van 15 euro per persoon op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding "Kajak" en de namen van de deelnemers**, waarvoor je inschrijft. Verdere gedetailleerde informatie kan je in het volgend Polder.blad (april) terugvinden of op <http://www.hobokensepolder.be> of via facebook. **Info:** Eva Suls natuurpunt.antwerpen@hotmail.be

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

BVBA Javebo, J. Stormstraat 29, 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05

Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Firma Procap, Plastics dopjes, Schroeielaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van den Eedenstraat 47, 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Victor Van den Eede & zonen houthandel, Oudestraat 101, 2660 Hoboken, Tel. 03/827 56 84

Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken, Tel. 03/830 29 75

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken, Tel. 03/830 44 90

Amfibieëncursus “Gewriemel zonder piemel”

Vanaf februari kunnen we ons weer verwachten aan paddentrek. Al jarenlang kunnen we met de hulp van tientallen vrijwilligers padden, kikkers en salamanders helpen bij hun tocht naar hun liefdespoelen in de omgeving van Polderstad.

Maar heel vaak krijgen we vragen van de deelnemers om meer te vernemen over deze dieren.

Vandaar dat we een driedelige amfibieëncursus inrichten zowel voor de vrijwilligers aan de paddenoverzet als voor alle geïnteresseerden!

Voor de theorieles doen we beroep op Joeri Cortens, lesgever bij Natuurpunt Educatie.

De praktijklessen worden begeleid door de natuurgidsen Kurt Crauwels en Ivan Bogaerts.

Wie wil vernemen wat we bedoelen met de gekke slogan “Gewriemel zonder piemel”, kan dit komen beluisteren op de amfibieëncursus.

Wil je weten wat het woord “sterrenschot” betekent of een innige “amplexus”, dan moet je zeker deelnemen aan deze korte cursus. Wie weet kan je nog iets opsteken om mee te doen aan de Slimste mens of de Canvascrack.

Verschillende inheemse amfibieën zullen worden toegelicht en kunnen

met een beetje geluk worden bekeken tijdens de paddenraapacties en op de praktijkuitstappen.

Ook zullen we na de cursus voor eens en voor altijd het verschil tussen hagedis en salamander kennen, evenals het verschil tussen een kikker en een pad.

Theorie:

Woensdag 20 februari van 19.30 u tot 22.30 u in het Gemeentelijk Sportcentrum, Jeugdlokaal onder zwembad, Kleistraat 204 Aartselaar

Praktijk:

Zaterdag 30 maart van 9.30 u tot 13u. We trekken naar De Battelaer in Mechelen (gelegen tussen Zenne en Leuvense Vaart) en gaan met Kurt op zoek naar kleine watersalamander, Alpenwatersalamander en wie weet (in fuiken) de kamsalamander. Ook een aantal kikkersoorten staan op ons verlanglijstje.

Zaterdag 27 april van 13.30 u tot 23 u. Een lange maar boeiende dag. In de namiddag maken we met Ivan een wandeling in De Maten in Genk en hopen daar o.a. de rugstreep-pad te kunnen opsporen. 's Avonds picknicken we en tegen de schemering zoeken we in De Dauteweyers met een plaatselijke gids naar o.a. boomkikkers. Tegen 23 u willen we

weer in het Antwerpse zijn.

Voor de praktijkuitstappen verplaatsen we ons met eigen (liefst volle) wagens. Aan de chauffeur wordt 7 eurocent per km betaald.

De driedelige cursus kost 18 euro voor Natuurpuntleden en 23 euro voor niet-leden. **Inschrijving is definitief na storting** van het deelnamebedrag op rekening BE88 9799 7675 4841 van Natuurpunt Aartselaar met als mededeling “**Cursus amfibieën**” en je telefoonnummer en/of mailadres.

*Kleine watersalamander
Foto: Marijke Vandebroeck*

Cursus Mieren

Mieren zijn een groep van kolonievormende sociale insecten, die behoren tot de orde van vliesvleugeligen. Mieren hebben zich kunnen aanpassen aan zeer verschillende leefomgevingen; waar ze voorkomen zijn mieren de dominante levensvorm op de bodem. Omdat ze vrijwel overal ter wereld voorkomen, zijn ze een van de succesvolste diergroepen. Mieren lijken soms vervelende indringers maar het zijn bijzonder nuttige beestjes. De mieren die je meestal te zien krijgt in huis en tuin zijn de werksters. Gezien het de taak is van de werksters om voedsel te zoeken, durven deze je huis wel eens binnendringen op zoek naar eetwaar voor de hongerige larven. Daarbij doen ze niemand kwaad. Vermits de diertjes eigenlijk heel nuttig zijn in huis en

tuin omdat ze schadelijke insecten en afval opruimen, laat je ze best ongemoeid. Maar het kan wel vervelend zijn wanneer ze de weg naar de voorraadkast met zoetigheden hebben gevonden.

Joeri Cortens, lesgever bij Natuurpunt Educatie, zal ons deze insectjes in drie lessen beter leren kennen.

Theorie:

2 lessen: **Donderdag 25 april en 2 mei** van 19.30 u tot 22.30 u in het Gemeentelijk Sportcentrum, Jeugdlokaal onder zwembad, Kleistraat 204 Aartselaar

Praktijk:

Zaterdag 4 mei van 9.30 u tot 12.30 u in de Hobokense Polder.

De driedelige cursus kost 18 euro voor Natuurpuntleden en 23 euro voor niet-leden. **Inschrijving is definitief na storting** van het deelnamebedrag op rekening BE88 9799 7675 4841 van Natuurpunt Aartselaar met als mededeling “**Cursus mieren**” en je telefoonnummer en/of mailadres.

**Verantwoordelijke voor beide cursussen: Ria Thys, 03/289 73 66
ria.thys@telenet.be**

Algemene vergadering en Gezellig samenzijn Natuurpunt Hobokense Polder vzw

Op zaterdag 19 januari 2013 gaat de jaarlijkse algemene vergadering van onze vzw door. We maken er een feestelijke gebeurtenis van met een wandeling door de Hobokense Polder en een kaasbuffet. Tussendoor houden we de jaarlijkse vergadering van onze vzw. Ook dat houden we ludiek dank zij moderne multimedia.

Al onze leden zijn op deze vergadering uitgenodigd. Ieder Natuurpuntlid van onze afdeling is immers statutair toegetreden lid van onze vzw. Onze vereniging heeft echter ook **stemgerechtigde leden** nodig. De drempel om stemgerechtigd lid te worden ligt echt niet hoog. Stuur een briefje of mailtje aan onze voorzitter met je kandidatuur. Enige voorwaarde om aanvaard te worden is dat je lid bent van onze afdeling.

Agenda

- Aanvaarding van nieuwe stemgerechtigde leden, eventueel ontslagen van stemgerechtigde leden.
- Jaaroverzicht 2012 aan de hand van een uitgebreide diashow.
- Financieel verslag 2012 en begroting 2013.
- Jaarvoorblik 2013: wat bieden we ?
- Verkiezing nieuwe bestuursleden. Voel je je geroepen onze bestuursploeg te versterken, aarzel dan niet je naam op te geven aan voorzitter Danny Jonckheere of penningmeester Luk Smets (zie achteraan).
- Rondvraag.

Voor praktische schikkingen voor wandeling en kaasbuffet: zie kalender 19 januari.

Paddenoverzetactie 2013

Om het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen, **plaatsen we in de Schansstraat opnieuw schermen en graven we opvangemmers in**, zodat de amfibieën bij valavond niet meer op de rijweg kunnen komen. Op die manier hopen wij onze percentages levende dieren op te drijven en zo in de provincie Antwerpen een belangrijke habitat te zijn voor amfibieën. We werken sinds 2012 op twee "fronten". De paddenoverzetactie zoals die reeds jaren gebeurt aan Polderstad, gaat gewoon verder.

- Tijdens de trekperiode wordt 's avonds, zoals altijd "gepatrouilleerd" in de Scheldelei en omgeving en worden de gevonden dieren overgezet.

- 's Morgens en 's avonds moeten de emmers in de Schansstraat ook gecontroleerd worden, bij voorkeur net voor zonsopgang om te verhinderen dat de amfibieën die zich in de emmers bevinden een makkelijke hap worden voor predators.

Dit betekent dat meer inspanningen gevraagd worden van de vrijwillige helpers.

Wie mee wil helpen om dit doel te bereiken, kan zich opgeven bij Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com We stellen een taakverdeling op, waarbij "nieuwelingen" steeds met een "ancien" kunnen meegaan.

Alvast bedankt voor je medewerking! Tijdens de actie zelf, contacteer je de verantwoordelijke coördinatoren: Schansstraat: Wendy en Mark, 03/ 293 66 35 Polderstad: Nancy, 03/830 48 87

W.W.W. Weekend Weerribben-Wieden (Nederland) Vrijdag 31 mei 2013 – Zondag 2 juni 2013

Het Nationaal Park Weerribben-Wieden is het grootste laagveenmoeras van West-Europa met een zeldzame natuur. Turfwinning gedurende drie eeuwen heeft dit gebied zijn huidige uiterlijk gegeven van weren (smalle vaarten), ribben (stroken land waar de turf kon drogen) en wieren (plassen). Regelmatige beheerswerken zorgen voor een broedgebied voor purperreiger, roerdomp, baardmanetje, rietzanger en karekiet. In 2002 werd de otter hier terug uitgezet en dit verliep zeer succesvol.

Het programma om ons te laten kennismaken met dit gebied ziet er als volgt uit.

Vrijdag worden de deelnemers verwacht tussen 11 en 12 u aan het Buitencentrum Weerribben in Ossenzijl (dus NIET aan het hotel). Na een rondgang en een interessante film van een 20 minuutjes over het gebied, nemen we een fluisterboot en varen naar de Kloosterkooi, een "eendenkooi" waar we een rondleiding krijgen van ruim een uur. Rubberlaarzen zijn hier echt wel noodzakelijk!! Op de boot of in de Kloosterkooi nuttigen we onze meegebrachte picknick mét meegebrachte drank. We varen via een andere route terug naar Ossenzijl en rijden met de auto's naar ons hotel.

We verblijven in volpension in hotel Buitengoed Fredeshiem
Eiderberg 2
8346KJ De Bult / Steenwijk

in kamers met WC en douche. We hebben exclusief gedurende gans ons verblijf een gezellige "leefruimte" tot onze beschikking met bar (dranken 1,90 euro à 2,80 euro per glas).

Zaterdag maken we een dagfiets-tocht van ca. 55 km langs de Weerribben waarbij we verschillende kijkhutten of kijkpunten aandoen. Fietsen (ook tandems) worden ter plaatse gehuurd. 's Middags eten we ergens onderweg de picknick die door Fredeshiem werd klaargemaakt.

Zondagmorgen maken we, na het ontruimen van de kamers, vanuit het hotel een prachtige (bos)wandeling van ca. 3 uur naar o.a. de Woldberg, met zijn 26 meter !!! het hoogste punt van Overijssel. Na het lunchbuffet is het tijd om huiswaarts te keren, eventueel met een stop in het pittoreske Giethoorn.

De plaats van samenkomst is het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer:
Buitencentrum Weerribben
Hoogeweg 27 8376EM Ossenzijl

over afspraken rond milieubewuste carpooling.

Ons verblijf omvat 2 x ontbijtbuffet, 2 x driegangen dagmenu voor het diner, een lunchpakket voor zaterdag en een lunchbuffet op zondag. Koffie en thee zijn gedurende het verblijf vrij voorzien. Vegetarische maaltijden zijn mogelijk en aan speciale diëten kan eveneens op verzoek voldaan worden. De bedden zijn opgemaakt en een handdoekenpakket is voorzien.

Voor vrijdagmiddag dien je dus wel zelf voor picknick én drank te zorgen.

Dit alles voor 190 euro per persoon, inclusief de gids en bootuitstap van vrijdag én de huur van een fiets voor zaterdag.

Inschrijven kan door overschrijven van 65 euro per persoon op rekening BE 88 9799 7675 4841 van Natuurpunt Aartselaar met vermelding "Weerribben" + naam van de deelnemer(s). Het aantal deelnemers is beperkt tot 24. Wie eerst stort, eerst maalt.

De organisatie berust bij Jan Eulaers
jan.eulaers@skynet.be
0495/52 77 31

Vertrek is vrij op vrijdag rond 8u30 voor de ca. 240 km naar Ossenzijl. Voor eventuele "meerijders" komt dit aan 0,07 euro per km neer op ca. 30 euro p.p.

De organisator bemiddelt graag

Werken in de Polder met de Goudklompjes en anderen

Tekst: Roger Desmedt - Foto's: Paul Van den Broecke

Woensdag 5 september

Vandaag waren 8 Goudklompjes aanwezig. We werden versterkt met een gelegenhedswerker Johan Ronsmans (die ons gevonden had via de voorzitter Danny J.) Hij gaat - indien hij zich vrij kan maken - meermaals komen werken op woensdag. Welgekomen Johan.

Na het laden van boskiezel in de tractorkar en alle materiaal laden in maaibalkkar, vertrokken we naar het centrale gedeelte.

Gilbert en Franz verdeelden de boskiezel over het pad tussen Reigerhoek en Broeksvan, de anderen begonnen aan het vrijmaken van de ingang voor de nieuwe werkweg tot aan het Eikenpad.

Na de pauze werkten we gestadig voort zodat we tegen de lunchtijd bijna aan het einde waren.

Het laatste stuk lieten we dicht (houtwal) zodat er geen onverlaten in het centrale gedeelte kunnen komen.

Nog wat opruimen en inpakken en deze dag zat er weer op.

Totaal = 9

Woensdag 12 september

Vandaag onder een grijze lucht gestart in de Polder.

8 GKI's + Johan en Yaro stonden paraat om het SIBLO veld (ondertussen geen "veldje" meer) onder handen te nemen. Gilbert VdV en Chris vertrokken met een lading boskiezel om de rode wandeling beter begaanbaar te maken. Paul met de maaibalk + kar en het materiaal, + de anderen, vertrokken naar het SIBLO veld. Daar stonden de kids (8) van juf Karen al te trappelen van ongeduld. Na uitleg en uitdelen van het gereedschap (rakels en rieken) konden zij er in vliegen.

Paul moest zich reppen met de maaibalk, want het maaisel werd letterlijk onder zijn wielen uitgetrokken!

Gilbert VdV begon wat later aan de andere zijde van het veld met de bosmaaier de netels onder handen te nemen, zodat ook daar opgeruimd kon worden.

Na enkele druppels en soms dreigende lucht, kwam de zon er door, zodat dit ook vandaag weer een zon-

nige werkdag werd.

Na de pauze werd er verder gewerkt en na wat "flikflooiën" met de "Polderpoes", het vangen van kikkers en babysalamanders (de kids hadden het druk) was het voor de SIBLO - ploeg al weer tijd om te vertrekken. Het was de eerste werkdag van de SIBLO - kids, maar er is zeer flink gewerkt, de GKI's kijken al uit naar de volgende ploegen!

De GKI's ruimden nog wat verder op. Na de lunch inpakken en alles afzetten aan de container.

Gilbert VdV en Eric (van Procap) bespraken de opruim en verhuis onze container, die plaats moet maken voor de geplande bouwwerken.

Een productieve natuurdag zat er weer op.

Totaal = 19

Woensdag 19 september

Vandaag het Hoogveld aangepakt.

Ook hier moest onze vijand N° 1 - de Japanse duizendknoop er aan geloven.

10 GKI's + Johan waren paraat.

Onze schrijnwerker Willy leverde weer knap werk: één grote poort en 4 klappoorten werden netjes afgeleverd. Bedankt voor het vele werk Willy. Gilbert VdV en Chris gingen met een lading boskiezel (rode wandeling) + de grote poort al op pad om de boskiezel te storten en de poort af te zetten in centraal gedeelte.

De anderen, samen met de kids (11) van SIBLO (groep juf Kelly), vertrokken naar het Hoogveld.

Daar was het maaien en opruimen geblazen.

Toen het voor de kids tijd was om te

vertrekken, lag heel het veld plat.

Bedankt jongens en meisjes van juf Kelly, jullie hebben flink gewerkt vandaag!

De oudjes ruimden nog wat op en toen was er de verdiende lunch. Gilbert VdV was jarig vandaag - proficiat Gilbert - en had een leuke traktatie voorzien voor ons. Smakelijk en schol Gilbert!

Na het opladen van het materiaal vertrokken we naar de container en maakten daar de tijdelijke plaats voor de container (moet weg i.v.m. uitbreiding fabriek) vrij.

Een schitterende natuurdag zat er weer op.

Totaal = 23

Woensdag 26 september

Onder schitterende weersomstandigheden (ondanks voorspellingen) gewerkt aan het openmaken van Reigerhoek.

We kregen vandaag een commerciële organisatie op bezoek, P&V / Vivium die met ons hun teambuildingdag verzilverden.

Een leuke, enthousiaste, werkwilpige ploeg! Zulke mensen kunnen we gebruiken.

9 GKI's verzamelden vrij vroeg aan de container, om al het materiaal en machines klaar te maken.

Maar ... ook de verzekeringaccounts waren al vroeg paraat, ondanks hun verre verplaatsing voor sommigen.

Zij hielden eerst een omkleed- en ontbijtsessie, dus konden onze GKI's al vertrekken en beginnen om alles te installeren.

Willy en André VL gingen eerst de palen van een nieuwe poort water-

pas zetten (darmwaterpas).

Toen de verzekeringsmensen klaar waren, gingen we na een inleidende uitleg (wat is de Polder en wat doen we hier?) naar de werkplek.

Daar aangekomen vlogen ze er al snel in en in no-time waren onze hopen

Juf Kelly met haar toffe groep klaar om erin te vliegen

van gisteren verdwenen.

Franz, Chris en Paul installeerden de verhakselaar en na wat pruttelen ging ook die in gang.

Spijtig, na een klein uurtje begaf hij het omdat de uitlaat verstopt zat. (later bleek dat die veel te klein was!) Franz en Laurens van de bezoekende ploeg, konden na enig sleutelwerk de verhakselaar terug in gang krijgen.

Ondertussen sleurden alle anderen het hout en struikgewas naar de houtwal. Toen de machine terug in gang schoot, manifesteerde Geert van de bezoekende ploeg zich als gekwalificeerd verhakselaar. Als "bloemekee" legde André VL voor de lunch nog een volwassen boom om.

Toen het tijd werd om te lunchen en de verjaardag van Adri te vieren (proficiat Adri), bleven de verzekeringsmensen verder werken, omdat hun broodjes, gebracht door Bart, vastzaten in de file aan Wommelgem.

Toen ook dit probleem was opgelost konden die mensen eindelijk (zeer verzorgd hoor) eten.

Maar ... toen liet de verhakselaar het definitief afweten (as gebroken?). Dit is dus niet de beste aankoop van het jaar geweest.

Onze techniker Franz zal een uitgebreid verslag aangaande schrijven. Na de lunch van de verzekeringsmensen werd er nog verder opgeruimd. O.a. de omgelegde boom werd opgeruimd en het hout werd naar de container afgevoerd.

Toen was het tijd om in te laden en te vertrekken naar de container.

Hartelijk dank aan de mensen van Vivium, alle Gkl's waren het er over eens, jullie waren een fijne, leuke, enthousiaste ploeg. Jullie mogen nog komen. Voldaan naar huis.

Totaal = 21

Woensdag 3 oktober

Vandaag werkten we aan het "Polderke van Thys" onder iets minder goede weersomstandigheden. Maar buiten een buitje bleef het droog.

10 GKL, 1 jongere van de Passage en de groep Iln

van het Hofke van Thys, onder leiding van juf Sanne, waren aanwezig. André VL en Michel gingen eerst omgevallen bomen ruimen (aan de Leygracht en aan het bruggetje), Gilbert VdV en Franz reden boskiezel uit. Nadien werden de palen naar het rolstoelpad gereden (afbakenen stortplaatsen: maaisel en JdK). De anderen begonnen met de Iln van het Hofke van Thys aan het maaien en opruimen van de JdK. Ondertussen gingen André VL, Michel en Franz de poort plaatsen naast de ingang van het Centraal gedeelte. Paul moest zich reppen met de maaibalk, want 58 handen, kunnen heel wat verzetten!

Na de pauze gingen Chris, Franz en Gilbert VdV, Shelby en Paul met de maaibalk naar het rolstoelpad, om daar twee plaatsen vrij te maken en de palen te plaatsen.

De Iln van het Hofke van Thys en de rest van de Gkl's (ook André en Michel waren terug) ruimden het "Polderke" verder op.

Toen de Iln. terug naar hun school moesten, lag hun "Polderke" er al heel wat beter bij.

Bedankt kids en juf Sanne van Hofke van Thys, jullie hebben knap werk geleverd.

Na de lunch werd er door de Gkl's verder opgeruimd, de palen werden verder geplaatst en er werd ook een pad geruimd voor de Heksentocht aan het rolstoelpad.

Totaal = 36

Woensdag 10 oktober

Vandaag onder een prachtige blauwe hemel en veel zon, gewerkt in de Polder. Het was een drukke, productieve dag. 4 Gkl's maakten het Procap – veld (vandaag ook SIBLO

veld II), klaar voor de kids (14) van SIBLO (groep juf Leentje, geholpen door Diane).

Toen de kids arriveerden konden ze, na een inleidende uitleg (veel nieuwe kids), er in vliegen. Ze waren zeer enthousiast en hebben knap werk geleverd. Zonder pauze werkten ze verder tot 11.15 u waarna ze konden knabbelen en drinken en even uitrusten voor ze terug naar school vertrokken.

Het veld lag er ondertussen kraaknet bij! De Gkl's vertrokken naar de tweede werkplaats. Aan de Acherie waren de andere 4 Gkl's al 's morgens druk in de weer geweest met het vervangen van de rasterpalen. Deze werden vervangen door grote palen + latwerk en nieuwe draad. Ook de klappoort (gebracht door Willy) werd daar geplaatst. Na de lunch werd alles afgewerkt en toen konden we opruimen. Totaal = 25

Woensdag 17 oktober

9 Gkl's + Johan, voerden boskiezel uit langs de Leygracht en maakten de nieuwe poort (ingang nieuwe werkweg in CD) dicht aan de zijkanalen met struweel. Ze sloten de oude weg naar het CD af, kaptten bomen in Reigershoek en maakten een expeditie over nieuwe werkweg en aansluitingen naar werkvelden. Totaal = 10

Woensdag 24 oktober

Vandaag paktten we het "Gewonnen veld" aan.

Ik wachtte even op de kids (12) van SIBLO – groep met juf Kelly en juf Linda. Na een inleidende uitleg vertrokken ook wij via de nieuwe werkweg (opgepast mannen – slijk!) naar de werkplek.

Franz met de maaibalk en Gilbert met de bosmaaier hadden al flink wat werk verzet, zodat de kids er meteen konden invliegen.

En dat deden ze ook. De helft raketten het maaisel op hopen, de andere helft schepte alles in de kar van de tractor. Chris achter het stuur en Johan in de kar om alles aan te dammen, moesten zich reppen, want de kids hadden er zin in.

Ook de nieuwe "maaiselschoppen" werden getest en goed bevonden!

Bedankt bestuur.

Na de pauze was het terug werken geblazen. Toen de kids moesten vertrekken, lag het veld er al bijna volledig "blanco" bij.

Bedankt jongens en meisjes van de SIBLO, jullie hebben knap werk geleverd.

Na de lunch gingen Chris en Johan weer afladen en de anderen maaiden het laatste stuk van het veld. Dit maaisel werd opgeladen, samen met het werkmateriaal. En toen konden we vertrekken naar de container. Na het afladen en wegzetten, plaatsden Gilbert, Franz, Johan en ik, terwijl Chris de tractor stalde, nog even twee palen voor de maaiselhopen (Rood = JDK, Groen = maaisel) aan de Procap.

Nadien was het inpakken en wegwezen.

Totaal = 22

Woensdag 31 oktober

Vandaag werkten we aan de Metaalstraat.

Bij het vertrek kwam Willy de poort van de Kijkhut (die Franz en André VL gisteren hadden opgehaald) ophalen om te herstellen en van twee glijsystemen (boven en onder) te voorzien. Bedankt Willy.

12 Goudklompjes vertrokken "en grande complet" naar de Metaalstraat, versterkt met Johan, lori en Yaro. Daar aangekomen verdeelden we ons over de verschillende werkzaamheden.

- Palen wandeling plaatsen.
- Fietsenstalling in orde brengen.
- Boskiezel uitrijden.
- Alternatief wandelpad maaien, opzuiveren, hout, afval, bomen e.a. verwijderen.
- Gracht aan ingang opkuisen (zwerfvuil)

Tijdens de pauze en de lunch werden we getraceerd door Peter en John, die vandaag en volgende week jarig zijn. Proficiat maten.

Toen het tijd was om te vertrekken, lagen de Metaalstraat, wandelpad en belenden er netjes bij. Gilbert VdV glunderde. Eindelijk was zijn droom (architect van dit wandelpad en ingang) uitgekomen.

Een prachtige, nuttige en arbeidsintensieve dag zat er weer op.

Totaal = 16

Woensdag 7 november

Vandaag gingen we de Reigershoek verder opruimen.

Zeer veel struweel en hout afvoeren. 10 Goudklompjes en 14 SIBLO kids van juf Leentje, versterkt met juf Eva, waren aanwezig.

De twee juffen en de kids hadden er zin in, zodat Gilbert VdV en ik (houtwal aanmaken), André VL en Michel (verder bomen verzagen), zich moesten reppen om al dit geweld de baas te kunnen.

De andere GKI's ruimden mee op en vulden de tractorkar met hout om dit naar het verzamel punt aan de nieuwe werkweg te brengen.

Na een verdiende pauze en wat speelmomenten voor de kids, vlogen we er terug in en werden de laatste bomen verzaagd en opgeruimd.

Toen was het haasten geblazen voor de kids, ze hadden hun tijd uit het oog verloren en moesten vertrekken om op tijd aan te komen bij hun school.

Uit naam van alle GKI's: BEDANKT Siblo – kids, jullie (en ook de twee juffen) hebben schitterend werk verricht.

Nadat de kids vertrokken waren, ruimden de GKI's verder op en toen was het lunchtijd.

Dit was het moment om een vroeg Sinterklaasgeschenk uit te delen. Spikplinternieuwe fleece – vesten, die door Sint Danny bij Gilbert VdV geleverd waren, werden aan de nieuwe eigenaars uitgedeeld. Bedankt bestuursleden voor deze knappe, warme en functionele vesten.

Na de lunch werd er verder hout afgevoerd, tot alles opgeruimd was. Na vertrek lag er weer een mooi open veld klaar om afgeplagd te worden, zodat het later herschapen kan worden tot een mooi rietveld.

Totaal = 26

Woensdag 14 november

Vandaag werkten we op het Bafortveld. Maaien en opruimen.

7 Goudklompjes + Johan, BS Het Kompas (Groep juf Zeinab + juf Lisette en 20 kids) en jongeren van de Passage + begeleider Guy. Aangekomen op ons werkveld, werden de taken verdeeld en konden we starten.

Tegen de pauze lag er al een half

veld plat en werden er twee ladingen maaisel afgevoerd naar het depot aan de nieuwe werkweg.

Na een verdiende rust en een heerlijk zonnebad, vlogen we er terug in en in geen tijd was het tijd voor de kids om te vertrekken naar hun schooltje.

Alle GKI's waren het er over eens, de jongeren van Het Kompas en ook de twee juffen hebben schitterend werk geleverd. Wij kijken al uit naar jullie tweede groep.

De Goudklompjes bleven achter en ruimden verder op.

Na de lunch verder ruimen en afvoeren, zodat het Bafortveld er netjes (kaal) en open bij lag.

Schitterend herfstweer, een toffe ploeg werkers, lekkere koeken en bokes, ... wat moet een mens nog meer!

Totaal = 33

Woensdag 21 november

Vandaag werkten we aan:

- Salamanderveld maaien (JDK) en ruimen.
- Aanzet van het Salamanderpad (geruimd tot aan nieuw te leggen brug)
- Het plaatsen van 2 klappoorten in het raster op rode wandeling.

In gespreide slagorde vertrokken 6 GKI's + Johan en 2 juffen van "de Puzzel" met hun 16 kids en ook begeleidster van "de Passage" met haar 3 "jongsters" naar het Salamanderveld. 4 GKI's gingen voor het plaatsen van de klappoorten.

De klappoort – plaatsers hadden pech op pech. Eerst platte band van de kar en daarna vastrijden van de tractor (?). Uiteindelijk sloegen ook zij er in om hun geplande taak af te werken.

De grootste groep begon met het ruimen van het Salamanderveld (JDK). Paul met de maaibalk en Gilbert VdV met de bosmaaier, moesten zich reppen voor zoveel geweld.

Onder aanvoering van juf Anoen en Julie, vlogen de kids van "de Puzzel" er flink in. Proficiat "Puzzelaars" jullie hebben knap werk verricht.

Adri, beurtelings geholpen door de "Passage" jongeren, plaatste enkele beschermingsplanken aan de leuning van de Leygrachtbrug.

Ondertussen was het veld geruimd en begonnen Paul en Gilbert VdV

aan het uitzetten en maaien van het te ontwerpen "Salamanderpad". Na een welgekomen pauze, werd ook deze klus geklaard. Gilbert VdV gaf ondertussen een "workshop" bosmaaien aan de Passagekids. Toen het tijd was om te vertrekken voor de school en de Passage, was het grootste gedeelte van het pad tot aan de, nog te leggen, brug geruimd. Bedankt "Puzzelaars" en "Passage – mensen" jullie hebben goed gewerkt. De GKI's werkten hier en daar nog wat af en toen was er lunch. Na de lunch, inpakken en verbreederen met de "poortenplaatsers" Daar alle materiaal inladen en nadien alles wegzetten in de container. Een knappe, droge (tot ong 13 u.), productieve dag zat er weer op. Totaal = 33

Woensdag 28 november

Vandaag weer in gespreide slagorde

gewerkt in de Polder. 5 GKI's + Johan gingen naar de nieuwe werkpoort(weg) om daar de aanplantingen te doen en de oude werkweg te barricaderen. We kregen daar ook versterking van SIBLO (juf Karen ter vervanging van juf Kelley + 8 Kids) en 1 jongere van de Passage. Daar werd de oude werkweg afgesloten met struikgewas, bosschage en boomstammen. Zand aangevoerd voor de nieuwe aanplantingen en de nieuwe aanplantingen (Hondsroos) geplant. Ook het slijkerig gedeelte van de weg werd bedekt met boskiezel. De andere 4 GKI's gingen een nieuwe poort plaatsen langs de rode wandeling. Aan de nieuwe werkweg, ging het planten van de nieuwe aanplantingen niet zo soepel, omdat de grond daar het niet toeliet. Dus moest er

eerst nieuwe plantgrond aangevoerd worden. Het verhakseld hout uit Reigershoek werd met het nodige gevloek weggehaald en gestort aan de houthoop en ingangsweg nieuwe vijver.

Nadien (na de pauze) werd er verder zand aangevoerd, takken verzameld voor de oude werkweg en boskiezel gestort op slecht gedeelte van weg (Procap – Leygracht).

Toen was het weer tijd voor SIBLO en de Passage om te vertrekken en bleven de GKI's verweesd achter. Bedankt juf Karen en kids van Siblo en ook May. Jullie leverden knap werk vandaag.

Dit was de laatste werkdag van de scholen tot na de krokusvakantie. Nog wat verder planten en zand aanvoeren en toen kwamen de anderen (na plaatsen poort) terug bij ons om Michel zijn verjaardag te vieren. Totaal = 20

Zaterdag 17 november

Dag van de Natuur in de Hobokense Polder

Verslag: Roger Desmedt

Alle materiaal inladen aan de Procap-container, voertuigen tanken en dan vertrekken naar het rolstoelpad aan de Scheldelei. Daar waren de overige werkers ook paraat. Na verdeling van de taken werden volgende werkplekken aangepakt.

- Verbindingsweg rakelen en opruimen + afvoeren met de tractorkar.
- Struweel en bomen ruimen aan Rallegat West.

Na de soep, koffie, koeken en pistolets - dank u cateringploeg - werd er verder gewerkt:

- Het Zeggeveld maaien, opruimen en afvoeren.
- Rallegat West werd verder geruimd.
- Het Kijkpunt werd gezuiverd en opgeruimd.
- Veld 310 werd gemaaid en opgeruimd + aangevoerd

- Het hout van Rallegat West werd aangevoerd (2 tractorwagens)
- Ook de zijkant van de Scheldelei van het rolstoelpad tot volgende ingang werd langs de zijkant geruimd.

Rond 15.30 u was iedereen zijn pijp uit en werd er met de toevallige passerenden gedronken en bijgepraat.

Er werden ook twee nieuwe leden geworven. Onze amfibieënpanacardes kenden ook interesse. Dan alles opruimen en een welgemeend merci en afscheid, werd al het materiaal in de container gestoken en de voertuigen gestald.

Een waardevolle natuurdag in echte lentesfeer zat er weer op. Dank aan alle medewerkers. Dank aan de cateringploeg voor de lekkere soep, hapjes en drankjes. Totaal = 22

Wat gebeurt er in de Polder?

Wim Mertens

Metaalstraat

In vorig Polder.blad meldden we al dat de Metaalstraat terug wandelklaar was gemaakt door de Goudklompjes. Aan de kant van de Naftaweg werd een mooie nieuwe poort geplaatst en de ondergrond nog wat extra verstevigd en het nieuwe pad aan de andere zijde van de gracht werd verder vrijgemaakt en verbreed. Nu is deze toegangsweg tot het natuurgebied helemaal terug in orde. Aan de oude spoorweg ligt spijtig genoeg nog een modderig stukje. Dit zullen we binnenkort aanpakken.

Verplaatsing container

Sinds enkele jaren hebben we achter het bedrijf Procap aan de Schroei-laan een container staan waarin we al ons beheermateriaal kwijt kunnen. In september moesten we deze container verplaatsen omdat de reeds lang geplande uitbreidingswerken van het bedrijf begonnen. De klus werd geklaard met de hulp van een antieke kraan van de buren (de firma Geerts). De container staat nu een beetje verder naast de toegangspoort tot de Polder. Als de uitbreidingswerken afgerond zijn, zullen we over 2 of 3 containers (Danny heeft er 2 op de kop kunnen tikken) beschikken om ons materiaal op te bergen. Ze zullen allemaal een plaatsje vinden op de terreinen van Procap. Langs deze weg willen we het bedrijf hiervoor nog eens hartelijk danken.

Verwijderen exoten

Langsheen de Scheldelei stonden tot voor kort grote struwelen sneeuwbes (*Symphoricarpos albus*) Deze uit tuinen ontsnapte soort breidde zich gestaag uit. In oktober werd door tuinaannemer Jan Huylebroeck een groot deel van deze heesters met wortel en al verwijderd. Het is de bedoeling om op deze plaats een houtkant aan te planten met streek-eigen soorten, zoals er een eindje verderop staan. De kinderen van de Polderstadschool gaan ons hierbij een handje helpen.

Plagwerken

In oktober kon je weer een grote graafmachine aan het werk zien in de Polder. In het Centrale deel werd een stuk van ca. 0,5 ha afgeplagd. Rond de plassen streven we grote moerasvegetaties na, voornamelijk rietlanden. Deze vormen geschikt broedgebied voor watervogels (eenden, waterral...) en kleine rietvogels (kleine karekiet, rietgors, blauwborst...). Indien de Vlaamse populaties van woudaap, porseleinhoen en roerdomp hersteld worden, wat de Vlaamse overheid ondermeer via het geactualiseerde Sigmaplan wil realiseren, kunnen we ook van deze soorten beginnen dromen. Op sommige plaatsen zijn de oevers van de plassen volledig overgroeid door wilgen. Hier kappen we het struweel, maar uit ervaring weten we dat wilgen meestal sneller terug op-

schieten dan riet. Daarom verwijderen we de wilgenwortels door de bodem oppervlakkig af te plaggen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat een natere situatie gecreëerd wordt. Maar ook hierbij kan nog een

probleem optreden. De kale bodems die op het einde van het voorjaar droogvallen, vormen een perfect kiembed voor schietwilgen die op termijn riet en andere moerasplanten verdringen. Om dit te voorkomen experimenteren we momenteel met het inzaaien van een tweejarige grassoort (Italiaans raaigras). Hierdoor wordt de bodem onmiddellijk bedekt waardoor de wilgen er niet meer kunnen kiemen. Na enkele jaren verdwijnt het gras (de standplaats is eigenlijk niet geschikt voor de soort, te nat) en kunnen de moerasplanten het heft in handen nemen. De komende jaren gaan nog meer terreindelen rond de Reigershoek en het Broekskot dezelfde behandeling ondergaan.

Nieuwe beheerweg

We maakten van de gelegenheid gebruik om de graafmachine ook in te zetten om een nieuwe beheerweg aan te leggen. Door deze nieuwe weg, die enkel toegankelijkheid is voor beheerdoeleinden, moeten tractoren minder afstand afleggen in het natuurreservaat en beschikken we nu over een centrale opslagplaats voor beheerresten. Deze plaats is bereikbaar voor vrachtwagens. Het uiteinde van de beheerweg is afgesloten met een nieuwe poort, die je vanaf de Leigracht kunt zien.

Verwijderen beheerresten

Sinds vorig jaar haalt de groendienst van de stad Antwerpen de beheerresten (maaisel van gras en riet, takken...) uit de Hobokense Polder op. Wij moeten het wel op een bereikbare plaats aanleveren. Als je wel eens in de Polder wandelt, heb je vast al wel eens hooibalen of hopen los maaisel zien liggen op de parking van Procap of aan de Scheldelei. Dit groenafval wordt samen met ander groenafval (van parken en plantsoenen) gecomposteerd. Vanaf nu zal de groendienst dit ook op bovenvermelde centrale opslagplaats komen ophalen. Hierdoor zal ook het maaisel uit het Centrale deel verwijderd worden.

Klappoortjes

De aandachtige wandelaar heeft ook al gemerkt dat her en der de bestaande V-poortjes in het begrazingsraster vervangen worden door klappoortjes. Met een rolstoel of kinderwagen kan je niet door een V-poortje, maar wel door een klappoortje. Met de hulp van schrijnwerker Willy, die ook instond voor alle andere poorten die dit jaar gemaakt werden, zullen we op termijn alle V-poortjes vervangen.

Vandalisme

Spijtig genoeg een vast item in deze rubriek. Eind oktober hebben onbekenden een Halloweenfeestje gebrouwd in de kijkhut, waarbij eens te meer vuur werd gemaakt in de hut, een berg afval werd achtergelaten

en een wilgen-scherm werd vernietigd. Een weekje later, nog steeds tijdens de herfstvakantie bleek ook het KIJK.punt onder handen genomen. Graffiti op de muren en het infobord, één stalen plaat met vogelprofielen afgebroken en verdwenen, een andere scheef gewrongen. Hier is doelbewust en met bruto geweld gehandeld. Melden

bij de politie en herstellen is helaas alles wat wij kunnen doen. Een mens wordt er soms moedeloos van.

16de editie van de ANKONA-ontmoetingsdag Zaterdag 9 februari 2013 (UA- Campus Groenenborger) Thema 'Van natuurstudie naar natuurbeheer ... of omgekeerd?'

Programma

Voormiddag: Vanaf 9.15 u ontvangst (koffie/thee)

9.30 u - 9.40 u: Verwelkoming (Rik Röttger, gedeputeerde Leefmilieu, provincie Antwerpen)

Tussen 9.50 u en 12 u: Keuze uit vier workshops:

- ° Praktische workshop: Met eenvoudige middelen onder de gewone microscoop kijken naar bacteriën.
- ° Workshop: Wat zit er in onze poelen?
- ° Workshop: De eerste resultaten en ervaringen van ...?
- ° Workshop: Landschappen, KLE en provinciale prioritaire soorten (PPS)

Middagpauze: Vanaf 12 u: broodjesmaaltijd en info- en boekenstands

Namiddag:

13.00 u: Vertoning van natuurfilm over 'Oerkempens landschap De Liereman

13.45 u - 15.10 u: Praktische workshop: Determineren van waterwantsen OF

13.45 u: Korte berichtenrubriek

14.15 u: Nieuwe vlinderatlas 2013: trends en lessen, ook voor de provincie

14.45 u: Ecoduct De Munt: een beestige brug?

15.10 u: Pauze

15.40 u: Het gebruik van cameravallen door vrijwilligers. Samen sterk?

16.10 u: Het opvolgen van IHD-verplichtingen: een zaak voor de overheid of een belangrijke uitdaging voor vrijwilligers?

16.35 u: Receptie

Het volledig programma kan je eveneens op de ANKONA-website (www.ankona.be; rubriek 'ontmoetingsdagen' en 'kalender') raadplegen.

Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan tot 2 februari 2013.

Inschrijven doe je bij voorkeur digitaal via de ANKONA-website: www.ankona.be (rubriek 'ontmoetingsdagen' en 'kalender')

Meer info: Koen Cuypers, Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid

Tel. 03 240 59 88; e-mail: ankona@admin.provant.be

ANTWERPSE KOEPEL VOOR NATUURSTUDIE

Waarnemingen in de regio

1 september - 30 november 2012

Wim Mertens

Krakeend - Foto: Pierre Nowosad

De voorbije herfst werden alweer een groot aantal waarnemingen op waarnemingen.be ingevoerd voor onze afdeling: 3126. De overgrote meerderheid (2588) waarnemingen betreffen vogels, maar ook hogere planten (282 waarnemingen o.a. dank zij F.O.N.) en paddenstoelen (117) bereikten een aanzienlijk aantal.

In 2012 beleefden we een klimatologisch normale herfst. Volgens het KMI waren zowel de temperaturen als de neerslaghoeveelheden zoals ze in een gemiddelde herfst horen te zijn. Oktober was wat natter dan normaal maar dat werd gecompenseerd door een iets drogere novembermaand. Het waterpeil dat op het eind van de zomer nog steeds vrij hoog

was, is dus niet verder weggezakt en is al snel beginnen stijgen. Geen enkele grotere plas is volledig droog gevallen en op het eind van de herfst stonden ze allemaal terug vol water. Er kan nog een klein beetje water bij, maar waarschijnlijk zal in januari het maximale waterpeil in de Polder al wel bereikt zijn.

Door al die nattigheid natuurlijk veel watervogels in de Hobokense Polder. In september kon je nog een hele familie **dodaarzen** zien op het Rallegat en de soort bleef aanwezig in oktober en in november was er nog één waarneming. **Krakeend** was in september in klein aantal aanwezig op het Broekskot (<10 ex.). De aantallen namen vanaf eind september sterk toe tot meer dan 100 exemplaren begin november.

Eind september verschenen de eerste **slobeenden**, eerst in klein aantal, maar tegen begin november liepen de aantallen op tot 15 à 20 exemplaren. **Wintertalingen** verschenen begin oktober en werden de rest van de

herfst in wisselend aantal gezien, tot 22 ex. Leuk was ook de aanwezigheid van 1 of 2 **pijlstarten** tijdens de maand november. Deze mooie eend werd vroeger veel frequenter gezien in de Polder, waarschijnlijk omdat er toen veel meer pijlstarten overwinterden op de Schelde dan nu. Een beetje eigenaardig is dat de duikenden zich nagenoeg niet lieten zien. **Kuifeend** werd slechts éénmaal waargenomen, een wijfje op 19/11 (TV). **Tafeleend** werd vanaf eind oktober af en toe gezien op het Broekskot, maximaal 6 exemplaren maar meestal slechts 1 exemplaar (AVL, PN). Af en toe kwam ook een **grote zilverreiger** vissen op het Broekskot (AVL, FH, PN). Eén **witgat** verbleef in de Polder tussen 26/9 en 10/10 (JP, PN). **IJsvogels** werden gedurende de hele herfst waargenomen op het Broekskot en aan de Grote Leigracht. De **waterral** liet zich goed horen. Vanuit de kijkhut werd hij zelfs enkele keren gezien en gefotografeerd!

De meest opmerkelijke vogelwaarneming dit najaar kwam vanop de Schelde: 6 vrouwtjes **zwarte zeeëend** pleisterden een tijdje op de rivier ter hoogte van de trektelpost.

In september en oktober werden bijna dagelijks één of twee **boomvalken** jagend en foeragerend in de Polder gezien, een laatste keer op 25 oktober. De **slechtvalk** werd zowel aan de Metallurgie als in de buurt van de Silvertopblokken opgemerkt. Zoals u elders in dit nummer kan lezen, bieden we ze vanaf nu huisvesting aan bovenop één van deze blokken. Op 14, 15 en 18 oktober werd een jagend vrouwtje **bruine kiekendief** gezien boven het Broekskot (PN) en op 11/11 bracht een mannetje **blauwe kiekendief** een kortstondig bezoek aan de Hobokense Polder (OO).

Goudhaan werd vanaf 1 oktober zeer regelmatig gezien in de parken, maar ook in de Hobokense Polder is dit vogeltje veelvuldig aanwezig

Zwarte zeeëend

meestal in gemengde groepen met mezen en **boomkruipers**. Ook de **vuurgoudhaan** werd veel gezien in de parken (TV), maar slechts één keer in de Hobokense Polder op 25/9 (MD). In het Nachtegalenparkcomplex werden zeer veel **zwarte mezen** opgemerkt dit najaar en af en toe ook **kuifmezen** (TV). Op 30/11 zat er een roepende **goudvink** in het park Den Brandt (TV).

Op 11/10 werden 3 **grauwe vliegvangers** gezien in de Hobokense Polder, waarschijnlijk kwamen ze op hun weg naar het zuiden even uitblazen. **Putters** zijn vanaf oktober in de Hobokense Polder te zien op plekken waar kaardebol of veel distels staan, ze snoepen van de zaadjes van deze planten. Op meerdere plaatsen binnen onze afdeling kon je dit najaar **sijzen** zien. In de Polder werden groepen tot 50 exemplaren gezien. Een typische maar weinig waargenomen wintergast voor de Hobokense Polder is de **houtsnip**. Hij werd dit najaar voor het eerst opgemerkt op 17/11 tijdens de Dag van de Natuur (WM). Ook de **zwarte specht**, vorig jaar de gehele winter aanwezig, werd in november opnieuw opgemerkt (FH).

Een nieuwe exotische soort voor de Polder is de **prachtrosella**. Deze fel gekleurde Australische parkiet kwam regelmatig de trektellingen opvrolijken met zijn melodieuze fluittoontje.

Nog een opmerkelijke waarneming: een **noordse kauw** op 28/11 bij de schans aan de jeugdherberg. Alhoewel deze ondersoort van de kauw bij ons in de winter waarschijnlijk helemaal niet zo zeldzaam is, wordt hij weinig waargenomen. Je kan hem het makkelijkst herkennen aan een licht grijze sikkelvormige nekband. De ondersoort broedt in Scandinavië.

Tot ver in oktober werden vlinders en libellen waargenomen. De **kleine vos** werd op de Scheldedijk gezien op 30/9 (WM) en op 22/10 op het Craeybeckxplein (TV). Een mannetje **kleine roodoogjuffer**, in de Hobokense Polder eerder zeldzaam, werd begin september gezien (Tve). In oktober was de **bruinrode heidelibel** de algemeenste libellensoort.

Noordse kauw

Als uitsmijter een waarneming van Nostoc pruneforme op Petroleum-zuid (PB). Dit is een blauwalg zonder Nederlandse naam. De term blauwalg is een beetje misleidend want het gaat hier niet over algen maar over bacteriën, meer bepaald cyanobacteriën. Cyanobacteriën waren de eerste organismen op aarde die door middel van fotosynthese zuurstof produceerden. De meeste blauwalgen zijn eencellig maar ze komen ook in kolonies voor. Deze Nostoc soort leeft in grote kolonies die gelatineuze bolletjes vormen op de grond en een specifieke geur verspreiden.

Je kan ze ook regelmatig ruiken ter hoogte van het educatieve bord over broekbossen in de Hobokense Polder.

AVL: Andre Van Langenhove
FH: Francis Hermans
JP: Joachim Pintens
MD: Mathias D'haen
OO: Olivier Olyslaegers
PB: Peter Bastiaensen
PN: Pierre Nowosad
TV: Tim Vochten
Tve: Thierry Vercauteren
WM: Wim Mertens

Kleine roodoogjuffer

Slechtvalken op 't Kiel Slechtvalken op Silvertop!

Tekst: Joris Van Reusel - Foto's: Jan Rose

Op dinsdag 4 december was het eindelijk zover: de nestkast voor onze slechtvalken werd geplaatst op de Silvertoptoren!

te de kast in inox, een ingenieur berekende de windbelasting en het gewicht voor het contergewicht. Betondals, rubbertegels, en veiligheidsharnassen worden bij elkaar gezocht.

- Op 4 december is de broedkast op Silvertop 2 geplaatst, alles verliep zeer goed. Het ging zelfs sneller dan verwacht, want rond 13.30 u waren we alweer beneden, opgeruimd en ingepakt, blij dat het gelukt was. Toch stonden we de hele voor-middag, van 8.30 u af, met een dozijn mannen, te midden van stenen, kabels, bouten, boormachines etc gespannen te werken, tussen de regenbuien door. Gelukkig viel dat nog mee, en kwam de zon er zelfs af en toe even door. Het schitterende uitzicht inspireerde de fotografen Jan en Guy tot indrukwekkende reeksen foto's en er werd zelfs naar de

- Op 8 november werd de overeenkomst tussen Natuurpunt Hobokense Polder vzw en de woningmaatschappij Woonhaven Antwerpen ondertekend; ook het Fonds voor de Instandhouding van Roofvogels (FIR) was er bij om haar betrokkenheid als slechtvalken-deskundigen te ondersteunen.
- De interne communicatiedienst van Woonhaven Antwerpen verspreidde nog dezelfde dag een flyer in alle bussen van de bewoners van de Silvertops om het leuke nieuws te melden.
- Op 10 november verscheen een mooi artikel in de Gazet van Antwerpen; in deze krant werd voor het eerst publiek bericht over het initiatief. GVA had eerder al eens een artikel geschreven over het feit dat er slechtvalken aanwezig zijn op het Kiel, maar helaas kreeg dat artikel toen de titel 'Slechtvalken teisteren het Kiel' mee. Omdat dit niet kwaad

bedoeld was en omdat de krant dit wilde bewijzen, kregen ze de 'scoop'. Tijdens het korte persmoment kwam een slechtvalk mannetje zelfs heel even boven ons hoofd vliegen en ging ie zitten op de Silvertop 3, om het project ook live te ondersteunen!

- Intussen werd alles in gereedheid gebracht voor de uitvoering van de broedkast-opstelling. Een constructeur van FIR maak-

vogels gekeken. Een vlucht ganzen vloog over de stad. De werkkraft van de 'Goudklompjes', met o.a. Roger en Franz was niet te schatten. In een 'wip en een gauw' waren de stenen boven, was een hijs-systeem geïnstalleerd en

werden ter plaatse nog profielen geboord en gemonteerd. Aannemer Rudy De Buck en zoon Glenn sprongen ook onmiddellijk bij waar nodig en zorgden voor de deskundige verankering van de tige in het dak en de waterdichting.

Tegen 9.40 u stond het team van FIR beneden, met de kast en het platform. Manu en Gust regisseerden de montage ervan en de positionering, terwijl Guy van op het technisch terras aanwijzingen gaf. Tegen 11 uur werd begonnen

met de bouw van de steunpunten en de onder-ballast. Vooraf had ikzelf (Joris Van Reusel - n.v.d.r.) met Luc Schnieder van Woonhaven een kort plaatsbeschrijf gemaakt en kreeg ik een set sleutels overhandigd - verder te regelen met Woonhaven. In de gangen en liften maakten bewoners korte opmerkingen, maar vaak enthousiast en zeer vriendelijk. Enkelen waren erg geïnteresseerd. Tegen de middag kon de kast 'gevuld' worden met een speciaal natuurlijk granulaat, en werd het geheel nog eens verankerd met een staalkabel aan de veiligheidsankers op het dak. De kiezel van het dak werd weer goed verspreid, en een beetje kiezel werd gebruikt om de ballasten bovenaan af te werken. Met nog een laatste druktest en een groepsfoto zat het er dan op. Zonder één schrammetje is het dak, het terras, de traphal, de gang en de lift achtergebleven. Geweldig! We hebben nog wat nagekaart bij een heerlijke kom broccolisoup beneden in de Manus.

Het moet rond 14.15 u geweest dat 'de mannen van FIR' vertrokken, en van op de parking zagen zij toen al het koppel slechtvalken boven de kast rondvliegen!

- Onze oproep om fondsen te verzamelen voor dit project viel niet in dovemansoren. Momenteel tellen onze slechtvalken reeds 61 peters/meters! In overleg met Woonhaven zal Natuurpunt begin 2013 een eerste Slechtvalk-peterschap-moment organiseren, een borrel-met-zicht-op-kast, waarop u eerstdaags zal worden uitgenodigd. De broedkast zal dan kunnen bezocht worden, en misschien is er al wat vroege baltsactiviteit van de vogels te zien. Dus, meters en peters, tot zeer binnenkort!

Zie ook kleurenfoto's op blz 31

Artikel in Gazet van Antwerpen. Deze en andere nieuwtjes over ons slechtvalkenproject kan je vinden via de website van Natuurpunt Hobokense Polder www.hobokensepolder.be/slechtvalken.

Sluit aan bij het voedselteam Hoboken!

Sinds enkele maanden hebben we in Hoboken een voedselteam. Ons team staat open voor iedereen die zin heeft om mee aan te sluiten.

Ons voedselteam is een groep mensen uit Hoboken die samenwerken voor de rechtstreekse aankoop van seizoensgebonden biologische groenten en fruit, hoevezuivel en hoevlees (al dan niet bio). Wekelijks ontvangen we gezonde, superverse, lekkere groenten met soms verrassende namen en smaken, bio-

logisch geteeld. We weten waar ons voedsel vandaan komt: van lokale boeren uit eigen streek. We hebben een band met onze boeren. We kiezen voor gezonde kwaliteit: geen pesticiden, hormonen of bewaarmiddelen op ons bord. En we weten wat we betalen: een eerlijke prijs, zonder de kost van veel verpakking of tussenhandel, zonder verlies onderweg.

Aansluiten en meewerken met ons voedselteam is simpel. Wekelijks plaats je via internet met enkele klikken je bestelling, naar eigen smaak en voorkeur. Elke dinsdag in de vooravond kan je je bestelling afhalen in ons depot, in de groepspraktijk van Geneeskunde voor het Volk in de Commandant Weynsstraat. Niemand is verplicht om wekelijks aan te kopen. We vragen de leden wel om regel-

Voedselteams

[WEET WAT JE EET]

matig af te nemen omdat de producenten hun bedrijfsplanning afstemmen op basis van het aantal bestellende leden. De afrekening gebeurt maandelijks. Elke teamlid stort zijn bedrag op de gezamenlijke rekening en vanaf die rekening betaalt onze financieel verantwoordelijke de producenten. Eén keer om de paar maanden wordt er gevraagd om een uurtje het depot open te houden zodat iedereen zijn bestelling kan afhalen.

Meer weten? Kijk eens op www.voedselteams.be.

Zin om aan te sluiten? Stuur een mailtje naar joris.dinet@gmail.com en je krijgt alle informatie die je nodig hebt.

Een niet te missen dag voor vogelliefhebbers!

Uitgebreidere info op naaststaand website-adres

Belgische vogeldag

12^e editie *The birders meeting*

Incl. VLOS

Zaterdag 16 februari 2013
Drie Eikencampus UA - Wilrijk

Redden we de Lepelbekjes?

WILDFOWL & WETLANDS TRUST (VK)

Taxonomie: meer dan een naam - Peter De Knijff (NL)

Geboren om te vliegen - Peter Coutteel (B)

Batumi Raptor Count: vier jaar later

- Waarom tellen? projecten Wall of Fame
- Uitgebreide vogelbeurs
- Ontmoetingsmoment vogelwerkgroepen
- VogelQuiz

Meer info: www.natuurpunt.be/vogeldag

natuurpunt

SWAROVSKI OPTIK

Universiteit Antwerpen

Boeiende samenwerking met Polderstadschool

Al verschillende jaren hebben we een goede samenwerking met de Polderstadschool.

Zo zien we doorheen het schooljaar elke klas - van 1ste kleuterklas tot en met 6de leerjaar - bij onze mensen verschijnen.

Annie Van Zwieten zorgt er zeer goedvoren voor dat de klassen die een wandeling wensen te maken, kunnen rekenen op één van onze gemotiveerde natuurgidsen.

Binnenkort zullen onze "school"gidsen een didactische map met leerdoelen en heel veel tips voor leuke natuurwandelingen met kleuters en lagere schoolkinderen ontvangen. Met dank aan Annie om dit te bestellen!

amfibieën. Op voorstel van Gilbert Van de Velde zullen we een amfibieënflyer ontwerpen en zullen er ook amfibieënzoekkaarten ter beschikking zijn van onze gidsen en de schoolklassen.

En dan is er ook nog de werking in de school zelf. Nog deze winter gaan we nestkastjes maken met de eerste leerjaren, vogelvoedertaartjes met de tweede leerjaren, we gaan torenvalk-kasten bouwen met 1 en 6 en we gaan de bijenhôtels verder afwerken met de zesde leerjaren.

Via deze een dankwoord aan Ann Van Neck, directrice van de school en haar team en we toasten bij het begin van een nieuw kalenderjaar op een verdere mooie samenwerking tussen Natuurpunt en de school.

Binnenkort wordt er ook een behoorlijk intense werking in het natuurgebied opgestart.

Onze verantwoordelijke voor het natuurbeheer met klassen Roger Desmedt heeft ook de oudse leerjaren van de Polderstadschool in de werkagenda van de Goudklompjes opgenomen.

En Danny zal met de vierde en de vijfde leerjaren plantgoed aanplanten (van de Behaag Natuurlijkactie) en verder werken aan het nieuw aan te leggen wandelpad, het Salamanderpad. Eens dat klaar zullen de schoolklassen op avontuurlijke wijze kunnen kennismaken met onze

Zitten er “Russen” in jouw tuin?

Koolmees

*Misschien heb je al wel vreemd klinkende geluiden gehoord in je tuin? Maar we hebben het dan wel over **koolmezen** die afkomstig zijn uit Rusland, zo blijkt uit Duits speurwerk.*

In ons land en Nederland zijn in oktober tienduizenden trekkende koolmezen gesignaleerd, veel meer dan in andere jaren. Daarnaast zijn er ook nog eens duizenden gevangen voor ringonderzoek. Hieruit blijkt dat deze koolmezen deels uit de Baltische staten komen, waar ze geringd werden tijdens de trek en deels van nog van veel oostelijker, nl. uit Rusland. Voedselgebrek heeft ze naar het westen gedreven.

Vreemde roep ook in andere landen

Het is bij vogelaars opgevallen dat veel koolmezen in die rondtrekkende groepen anders roepen. Het meest opvallend is een schel, hoog en snel ‘wie-wie-wie’. Dit klinkt duidelijk anders dan de vergelijkbare roep van onze koolmees. Maar niet alleen in België en Nederland, ook vogelkenners in Duitsland, Frankrijk, de Baltische staten en Finland is deze vreemde koolmezenroep opgevallen.

Een hint naar het herkomstgebied van de ‘vreemd roepende’ koolmezen levert het speurwerk van de Duitse vogelaar Matthias Feuersenger op. Hij ontdekte geluidsopnamen van roepende koolmezen die identiek

zijn, gemaakt in Cheboksary, 700 kilometer ten oosten van Moskou. Veel mensen hebben koolmezen in hun tuin en denken dat ze steeds dezelfde koolmezen zien. Dat is logisch in het voorjaar, want dan broeden ze. Maar in herfst en winter ligt dat anders. De grote aantallen die nu rondtrekken en menig tuinvogelliefhebber opvallen, bestaan voor een groot deel uit Oost-Europese koolmezen. Maar kun je dat eigenlijk zien?

Het antwoord luidt: nee. Er zijn wel grote verschillen tussen koolmezen, iedereen kan dat in zijn eigen tuin zien. Zo hebben de mannetjes een brede, zwarte ‘stropdas’ en hebben ze ook veel meer zwart tussen de poten dan de vrouwtjes. Ook zijn ze feller geel aan de onderzijde. Maar ook tussen de mannetjes zijn verschillen te zien: sommige zijn duidelijk bleker van kleur. Dit valt vooral op aan de onderzijde. Maar dit verschil is niet te wijten aan de herkomst: Oost-Europese koolmezen zien er hetzelfde uit als die van ons. Pas in populaties ver in Azië zien koolmezen er anders uit en zijn ze veel bleker.

Pimpelmees

Uit onderzoek is gebleken dat de kleur van de koolmees varieert per leefgebied, seizoen en voedsel. Zo zijn koolmezen die in loofbos opgroeiden geler dan koolmezen die opgroeiden in naaldbos. Ook zijn koolmezen die later in het seizoen uitvlogen geler. Bovendien zijn jonge koolmezen die veel groengekleurde rupsen te eten kregen, ook geler.

En nog een leuke wetenswaardigheid, maar dan wel over pimpelmezen!

Als hun vrouwtjes onaantrekkelijker worden, gaan pimpelmezenmannetjes harder werken. Ze verzamelen meer rupsen voor hun nest met jongen. Dat verrastte de onderzoekers van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW). Vrouwtjes bleken eerder namelijk precies het omgekeerde te doen.

Dat dieren hun partner uitkiezen op basis van hun 'looks' weten we al lang. De pauwenstaarten zijn er niet voor niets. Nog niet zo lang weten we dat de aantrekkelijkheid van de partner ook bepaalt hoe hard je voor hem of haar werkt. "Zelden kijken onderzoekers naar de mannetjes als ze willen weten wat het effect is van een meer of minder aantrekkelijke partner," zegt NIOO-ecoloog Kate Lessells. "Nu hebben we dat wel gedaan, en het resultaat verrastte ons erg." De pimpelmeesvrouwtjes die door het onderzoeksteam tijdelijk minder aantrekkelijk gemaakt werden, hadden mannetjes die opeens 25 in plaats van 20 rupsen per uur gingen zoeken voor de jongen in hun nest. Door de eiwitrijke rupsen kunnen de kleine vogels hard groeien. Daardoor werden deze jongen ook daadwerkelijk groter.

En nu we het toch over mezen hebben, heel af en toe zie je ook wel eens staartmezen in je tuin of aan de vetbollen hangen...

s' Winters leven staartmezen in groepen. Deze zijn meestal zo tussen de acht en twaalf vogels groot en bestaan uit families. De groepen worden al in de zomer, na de broedtijd, geformeerd. Elke groep heeft zijn eigen gebiedje, dat ze verdedigt

tegen andere groepen staartmezen. Het gaat daarom met een hoop opwinding gepaard als twee groepen elkaar tegenkomen. Het leven in groepen heeft als grote voordeel dat je elkaar kunt wijzen op voedselbronnen en slaappleaatsen en waarschuwen voor roofvogels zoals sperwers. In de groep vindt in de nawinter ook de paarvorming plaats, waarna de wintergroep uiteenvalt.

Een staartmees weegt maar acht tot negen gram en moet om ook de lange winternacht te kunnen overleven wel 96% van de beschikbare tijd benutten om voedsel te zoeken. Aan het eind van een lange, koude winternacht zijn staartmezen aanzienlijk in gewicht afgenomen. Om

warm te blijven kruipen staartmezen voor de nacht dicht tegen elkaar aan, in een rijtje op een tak. Het is leuk om te zien hoe de laatkomers op de rug van andere staartmezen gaan zitten om maar midden in de groep te komen, waar je de minste energie verliest.

Om staartmezen te helpen moet je vooral zorgen dat er in de tuin en in groenstroken veel inheemse loofhoutsoorten staan. Bijvoeren lukt maar met mate; soms komen staartmezen even aan de vetbollen hangen.

Al deze boeiende informatie kan je dagelijks lezen als je je abonneert op www.natuurbericht.nl

Staatmees

Bijenhotelcampagne voor bedrijven

Breng de natuur
naar je bedrijf

met de bijenhotels van Natuurpunt

Natuurpunt beschermt planten, dieren en hun natuurlijke omgeving in Vlaanderen. Zodat we nu én in de toekomst van de natuur kunnen genieten. Ook jij kan helpen, want met jouw steun kunnen we méér natuur beschermen!

Ook als bedrijf kan je de natuur helpen door je bedrijfsgebouw duurzaam in te richten en je terrein met een ecologische blik te beheren. Plant bijvoorbeeld hagen op je parkeerterrein waar dieren zich in kunnen nestelen, leg een groendak aan en maak van je blusvijver een in-

teressante poel. Hang nestkasten op voor vogels, insecten en zoogdieren of trek op teambuilding in de natuur. De Hobokense Polder is hier trouwens zeer geschikt voor: een dagje natuurbeheer met onze Goudklompjes op woensdag of een natuurwandeling met een ervaren natuurgids of een combinatie van beiden.

Of start een unieke partnership met Natuurpunt door deel te nemen aan de actie

Help de wilde bijen via handige Bijenhotels

Deze bijenhotels zijn een ideale nest- en eetgelegenheid voor de bedreigde wilde bijen. Als je ze plaatst tussen februari en april heb je binnen de twee weken al de eerste bezoekers. En moest je het nog niet weten: wilde bijen steken niet, zijn belangrijk voor bestuiving van bloemen en gewassen, en zijn ongelooflijk interessante beestjes waarvan er in Vlaanderen wel 350 soorten bestaan. Verschillende bedrijven als Janssen Pharmaceutica, Procter&Gamble, Drukkerij De Bie plaatsten al een bijenhotel met ingewerkt bedrijfslogo.

Graag zouden we in Vlaanderen dit voorjaar minstens 100 bijenhotels in bedrijven zien verschijnen.

Wat zit er in het unieke en uitgebreide pakket?

- 2 types bijenhotels (combi of modulair), op maat + plaatsing, in stevig FSC-hout, met ingewerkt bedrijfslogo
- Gekeurd bijenbloemenzaad met ecologische tuintips
- En tegen extra vergoeding: Educatief moment of Ecologisch advies

Graag bestellen in januari; plaatsing voorzien tussen februari en april.

Alle info over modules en prijzen bij Benno Geertsma, Beleidsmedewerker - 015/77 01 59

www.natuurpunt.be/beleid

Blauwzwarte houtbij

Napoleon, de rups en Nelson, de huisjesslak Een kortverhaal voor jong en oud van Frieda Heyninck

Nelson, de huisjesslak zat rustig van een smakelijk jong blaadje te eten, toen hij plotseling merkte dat er iemand anders ook van zijn blaadje aan het eten was. Hij keek een beetje verbaasd toen die andere zei: "Hallo Nelson, lekker hé !" Aha, nu zag hij wie het was, het was Napoleon de rups.

"Napoleon" zei Nelson de huisjesslak "ten eerste mag je niet met je mond vol eten praten, dat is onbeleefd en ten tweede, ik was hier wel eerst hé!" "Ja, sorry, je hebt gelijk" zei Napoleon de rups, "maar ik had toch zo'n honger en dit zag er toch zo'n lekker blaadje uit." "Och" zei Nelson de huisjesslak, "het is niet zo erg, er zijn hier nog lekkere blaadjes genoeg." "Zeg Nelson" zei Napoleon de rups "als we nu eens een wedstrijdje houden? Wie er eerst zijn blaadje op eet?"

"Ok" zei Nelson de huisjesslak, "maar dan wel gelijk beginnen hé." Even later zaten ze allebei klaar, allebei voor een heerlijk mals groen blaadje en toen Napoleon de rups "START" zei, begonnen ze allebei te eten.

Nelson de huisjesslak begon rustig en met smaak aan zijn blaadje te eten en juist, toen hij het laatste stukje opgegeten had, riep Napoleon de rups: "Ik ben klaar !"

"Ja, ik ook" riep Nelson de huisjesslak, "ik kan even vlug eten als jij." Napoleon de rups zei lachend "Ja, je hebt gelijk!"

"Kan jij ook zo ondersteboven aan een tak hangen, zoals ik?" vroeg Napoleon de rups toen aan Nelson de huisjesslak, terwijl hij op een tak

kroop en ondersteboven ging hangen.

"Ja, dat denk ik wel" zei Nelson de huisjesslak en hij kroop op dezelfde tak en ging ook ondersteboven hangen.

"Zie je wel", zei Nelson de huisjesslak "ik kan dat even goed als jij." "En kan jij ook tot helemaal boven in die boom kruipen zoals ik?" vroeg Napoleon de rups toen en hij begon omhoog in de boom te kruipen. "Natuurlijk kan ik dat" zei Nelson de huisjesslak en hij klom mee omhoog. Toen ze even later allebei buiten adem in het topje van de boom zaten, zei Napoleon de rups "ik was hier wel een beetje vlugger dan jij, hé Nelson."

"Ja, dat is waar" zei Nelson de huisjesslak "maar ik kan het bijna even goed als jij."

"Laten we nu maar vlug weer naar beneden gaan" zei Napoleon de rups "ik heb er weeral grote honger van gekregen" waarop Nelson de huisjesslak lachend zei "Jij hebt altijd grote honger!"

"Ja, dat is waar" zei Napoleon de rups, zou ik meer kunnen eten dan jij?"

"Daar ben ik van overtuigd" zei Nelson, "zoveel als jij kan ik nooit eten hoor!"

Toen ze even later beneden waren, vroeg Napoleon de rups "Nelson, waarom heb jij altijd je rugzak bij?" "Mijn rugzak" vroeg Nelson de huisjesslak verbaasd.

"Wel ja, dat ding dat je daar altijd op je rug draagt" zei Napoleon de rups. Nelson de huisjesslak schaterde het uit "Dat is helemaal geen rugzak, dat is mijn huisje!" antwoordde hij.

"Waarom neem jij dan altijd je huisje mee, weegt dat niet zwaar?" vroeg Napoleon de rups benieuwd.

"Ik weet eigenlijk niet waarom. Toen ik geboren ben, had ik al een huisje bij en dat weegt helemaal niet zwaar hoor" zei Nelson de huisjesslak.

"Ik vind dat wel tof" zei Napoleon de rups "als je je wil verstoppen, moet je maar in je huisje kruipen, ik kan dat niet."

"Ja dat is waar" zei Nelson de huisjesslak "ik denk dat ik nu maar eens in mijn huisje wat ga rusten, want de zon begint warm te worden en daar hou ik niet zo erg van, tot straks!" en hij zocht een fijn plekje in de schaduw onder een paar bladeren en viel in slaap.

Napoleon de rups ging dan ook maar een beetje rusten want hij was eigenlijk ook wel wat moe.

Enige tijd later werd Nelson de huisjesslak wakker, hij keek eens voorzichtig uit zijn huisje en toen hij zag dat de zon weg was, rekte hij zich eens goed uit en ging op zoek naar eten want hij had grote honger gekregen.

Hij vroeg zich af waar Napoleon de rups zou zijn en hij riep "Napoleon ... Napoleon !"

Boven zijn hoofd antwoordde een stem "Hier ben ik, hier boven! Nelson, je moet hier boven komen, hier zijn héle lekkere blaadjes om te eten" Zo gezegd, zo gedaan en even later zaten ze allebei smakelijk van de frisse blaadjes te smullen. Nelson de huisjesslak zei plagerig tegen Napoleon de rups "Ik kan toch even vlug eten dan jij hé Napoleon" en dat moest Napoleon de rups dan toch toegeven.

De zomer liep ondertussen op zijn einde en de dagen werden frisser en frisser.

Napoleon de rups zei tegen Nelson de huisjesslak "Ik voel me precies niet zo lekker, ik ben altijd maar moe en honger heb ik ook niet meer. Ik heb geen huisje zoals jij, maar ik ga proberen er een te bouwen" en hij begon, veilig verstopt onder een blad een coconnetje te spinnen.

Bewonderend keek Nelson toe. Toen het bijna af was, zei hij al geeuwend tegen Nelson de huisjesslak “Nelson, als ik uitgeslapen ben, zien we elkaar weer, goed?”

Nelson de huisjesslak, begon ook te geeuwen, hij voelde zich ook héél moe. Hij zocht en vond een veilig plaatsje onder de struik waar Napoleon de rups zijn coconnetje had gebouwd, kroop in zijn huisje en deed zijn deurtje toe.

Het werd winter, de koude wind gierde door de struiken, er viel sneeuw en alles was een hele lange tijd bevroren maar Nelson de huisjesslak en Napoleon de rups sliepen lekker veilig in hun huisjes en merkten niets van al die kou.

In het voorjaar, toen de sneeuw

gesmolten was en er overal terug frisse jonge blaadjes aan de bomen en struiken kwamen, werd Nelson de

huisjesslak wakker. Hij deed voorzichtig zijn deurtje open en hij voelde dat de koude winter voorbij was. Hij rekte zich eens goed uit en nieuwsgierig ging hij kijken of Napoleon de rups ook wakker was. Er was wel beweging in het coconnetje, zag hij. Plots scheurde het coconnetje open en er kroop een prachtige vlinder uit. “Oooh, Napoleon, ben jij dat?” vroeg Nelson de huisjesslak.

“Euh ja, ik denk het wel” antwoordde Napoleon terwijl hij zijn vleugeltjes opendeed.

“Nelson,” riep hij “ik kan vliegen! Kan jij dat?” en hij fladderde voor de neus van Nelson de huisjesslak.

“Fantastisch!” zei Nelson de huisjesslak lachend, “nee, dat kan ik niet en dat zal ik ook nooit kunnen. Jij hebt gewonnen, Napoleon!”

De Meriansborstel

Eva Suls

De Meriansborstel is een dagactieve nachtvlinder. Je kan ze dus overdag aantreffen, meestal rustend in de schaduw van een boom of struik. Parende vlinders worden overdag soms waargenomen op de stam van een geïsoleerde waardplant; door hun schutkleur vallen ze echter nauwelijks op.

Deze vlinder treffen we aan in Europa en Klein-Azië, vooral op zandgronden en in duinen en ook in bossen en parken en tuinen.

Kenmerken:

Voorvleugellengte: mannetje: 21-22 mm - vrouwtje: 27-31 mm. De voorvleugel is witachtig grijs met een donkere bestuiving, de antennen zijn oranjebruin geveerd.

Hij gebruikt vooral de sleedoorn, wilg, eik, berk, prunus en meidoorn als waardplant. Een waardplant of gastheer is een plant waarop een organisme of virus de bestanddelen vindt, die voor zijn groei (en vermeerdering) nodig zijn.

We kunnen twee kleuren terugvinden: bruin en geel. Het is een erg bijzondere harige kleurrijke verschijning

met als opvallend kenmerk een rood staartje en drie opvallende borstels. De rups zelf wordt +/- 45mm lang. De vlinder is vernoemd naar de bekende vlinder- en insectenschilderes Maria Sibylla Merian

Levenscyclus

De rups groeit langzaam, de rupsentijd is van juli tot oktober. De soort

overwintert als pop in een dunne zijdeachtige cocon die gevormd wordt op de waardplant of in de strooisellaag. De vlinders vliegen van begin april tot begin juli, in 1 generatie. Als de vlinder wordt waargenomen, dan valt onmiddellijk de houding op. De vlinder rust namelijk met de ruigbehaarde poten naar voren uitgestrekt.

Rups van Meriansborstel - Foto genomen op Wolvenberg door Eva Suls

Leden werven leden

Bezorg Natuurpunt nieuwe leden!
Win een natuurreis met Tierra naar de Donaudelta in Roemenië of één van de tientallen andere prijzen !!!!!

Vandaag zijn 88.000 gezinnen lid van Natuurpunt. Hoe meer leden we hebben, hoe meer natuur we kunnen beschermen. Jij kan het aantal mee helpen groeien. Overtuig je buurman, nichtje, of collega die net als jij geeft om de natuur en natuurbescherming en nog geen lid is.

Hoe begin je eraan?

Download het deelnameformulier en stuur het terug naar Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen.

Schrijf het ontvangen lidgeld ter waarde van 24 euro over op rekeningnummer IBAN: BE17 2300 0442 3321 met vermelding 'actie leden werven leden'.

Binnen 3 weken na inschrijving en betaling, valt het Natuurpuntwelkomspakket in de bus bij het door jou aangebrachte lid.

Doe dit voor 16 januari !!!!! en ontvang een uniek wedstrijdnummer. Daarmee maak je kans op één van de prachtige prijzen.

Voor ieder nieuw lid dat jij aanbrengt, krijg je een extra wedstrijdnummer en verhoog je dus je winstkansen!

FFFS stelt ten toon ...

Een leuk ideetje voor een uitstap in het laatste weekend van de Nieuwjaarsmaand ... en met inbreng van één van onze huisfotografen: Jan Rose.

Zaterdag 26 januari

- fototentoonstelling van 13 tot 19 u
- digitale projecties om 13.30 - 15.00 - 16.30 - 18.00 u

Zondag 27 januari

- fototentoonstelling van 10 tot 18 u
- digitale projecties om 11.00 - 13.30 - 15.00 - 16.30 - 18.00 u

Wat is een digirama?

Over een bepaald thema (onderwerp, gebied, ...) worden beelden samengebracht in een logische, "verhalende" volgorde, ondersteund door muziek en/of gesproken tekst. Met de ontwikkeling van de digitale fotografie kwamen er digitale projectoren, ook wel beamers genoemd. Eén projector volstaat, want de aangesloten computer zorgt voor de

Fauna Flora Fotoclub Schoten

stelt voor

Fototentoonstelling met digirama's

in het Kasteel van Schoten

zaterdag 26 januari 2013 van 13 tot 19 uur
zondag 27 januari 2013 van 10 tot 18 uur

Toegang gratis
meer info op www.fff.be

UITNODIGING

Foto: Jan Helzen

overgangen van het ene naar het andere beeld. Er zijn ook veel meer mogelijkheden bijgekomen, zoals inzoomen, "pannen", beeld-in-beeld, gestapelde beelden, ... De mogelijk-

heden zijn afhankelijk van het softwareprogramma dat wordt gebruikt voor de samenstelling van de reeks. Zo'n digitaal diaporama wordt een digirama genoemd.

Magische wandelingen in de Hobokense Polder

De inspirerende wandelingen Magische Aarde, georganiseerd door **TILIA Levensbegeleiding**, blijven ook in 2013 doorgaan in onze geliefde Polder.

Steeds op donderdagavonden: 24 januari, 14 februari, 28 maart, 25 april, 16 mei en 20 juni.

Na een korte ademhalingsoefening

maken we kennis met de eigenschappen van de boom die deze periode beschrijft in de Keltische Boomkalender, we wandelen een gedeelte in stilte meditatie over een eigen thema of een thema volgens het seizoen. Daarna zoeken we een fijne plaats op om een meditatie ter heling van onszelf en van Moeder Aarde te doen, waarna we in dank-

baarheid afsluiten.

Meebrengen: gepaste kledij voor het weer, stevige schoenen of rubberlaarzen, een zaklamp in donkerdere dagen, muggenspray bij warmte.

Meer info via www.TILIA-Levensbegeleiding.be
Inschrijven via 0478/73 74 88 of info@TILIA-Levensbegeleiding.be

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reseruaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Natuurbeheer voor schoolklassen:

Roger Desmedt, Vlaamse Kunstlaan 68/3, 2020 Antwerpen, 03/ 237 97 47

Volg ons op Facebook

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

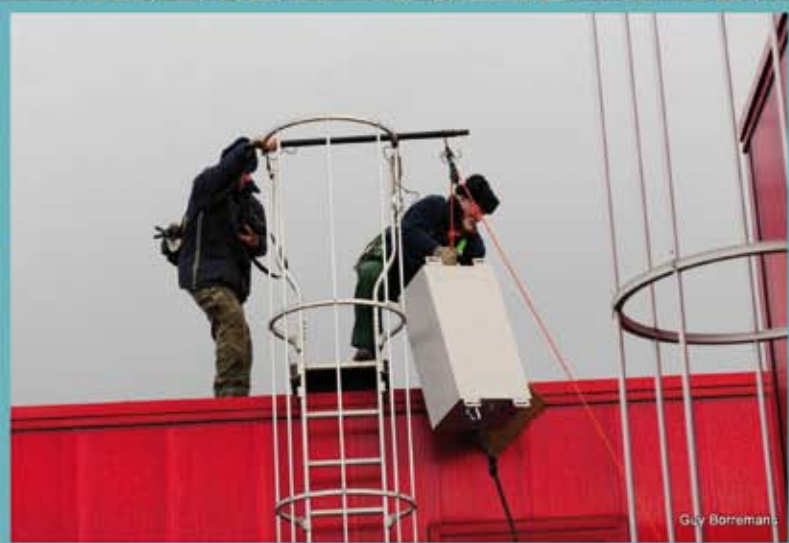
Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde dinsdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Slechtvalken op 't Kiel

Dinsdag 4 december 2012
De nestkast wordt onder leiding van Joris Van Reusel
geplaatst op de tweede Silvertoptoren

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- WE 12/13 jan Watervogeltellingen
- Zo 13 jan Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Di 15 jan Bestuursvergadering in Zaal Moretus
- Za 19 jan **Algemene vergadering: Polderwandeling en Feestelijk kaasbuffet**
- Za 26 jan Plaatsen van paddenscherm Schansstraat
- Zo 27 jan Broek De Naeyer - Willebroek
- Feb/Maart Paddenraapactie Schansstraat en Scheldelei
- WE 16/17 feb Watervogeltellingen
- Za 16 feb Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Di 19 feb Bestuursvergadering in Zaal Moretus
- Zo 10 ma Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- WE 16/17 ma Watervogeltellingen
- Zo 17 ma **Fontein-tjes en Uitkerkse Polders**
- Di 19 ma Bestuursvergadering in Zaal Moretus

Cursus Amfibieën: 20 feb - 30 maart en 27 april

Cursus Mieren: 25 april - 2 en 4 mei

Weekend Weerribben/Wieden: 31 mei - 1 en 2 juni

Za 15 juni: Kajakken op de Ourthe

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9.30 u tot ca 14 u.
Voor info: contacteer André Van Langenhove, 03/288 00 81 of Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75
Info natuurbeheer met schoolklassen: Roger Desmedt, 03/ 237 97 47

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 april 2013 - dienen bij de redactie te zijn op **28 februari 2013**
(zie colofon, blz. 30)

www.hobokensepolder.be

Met medewerking van het district Hoboken

AFZENDER en VU
Luk Smets
J.F.Kennedylaan 22
2630 Aartselaar
Afgiftekantoor 2660 Hoboken 1